623 T.D 1695

PAMÁTNÍK ÚMDOČ

REVIZE 12

REVIZE 07

D 07 3

Lidové umělecké poradenské středisko
pro umělecké kulturu
knihovna ARTAMA
Sněmovní 7, Praha 1, tel. 534 841

1008

XVII. *Ročenka*

JIRÁSKOVA HRONOVA

ÚSTŘEDÍ LIDOVÉ TVOŘIVOSTI
KNIHOVNA
PRAHA

1 9 4 7

Knihovna NIPOS
439688015018

623

REVIZE 12

Ročenka

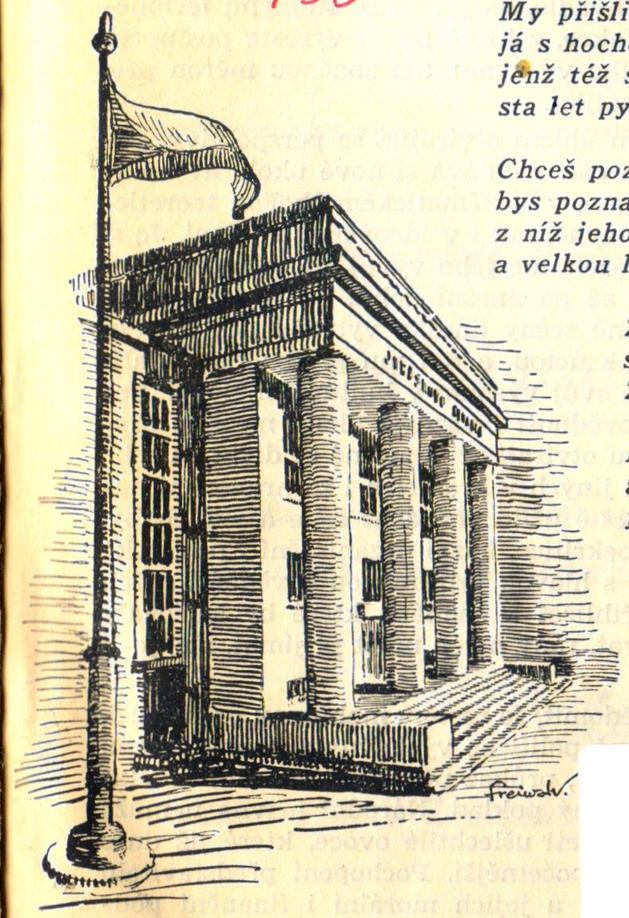
XVII. JIRÁSKOVA HRONOVA 1947

Vydala ÚMDOČ v srpnu 1947. — Uspořádal Jakub Rydvan. — Vytiskl Grafický závod A. J. Votruba a syn v Hronově. — Štočky ze zinkografie V. Hlaváčka, Praha II., Školská 8. Na skladě má Divadelní knihkup. a nakladatelství Ot. Růžičky, Praha II., Karlovo nám. 30.

310/AD
Ústřed. domu lidové tvořivosti
KNIHOVNA
Praha 1. Sněmovní 4
433

REVIZE 90

Vzpomínka. (1921).

My přišli k Mistru, každý s jiné strany,
já s hochem z Teplic, mladý Kollár s chotí,
jenž též se toulal krajem, který krotí
sta let pych Němců, nátlak ostrohranný.

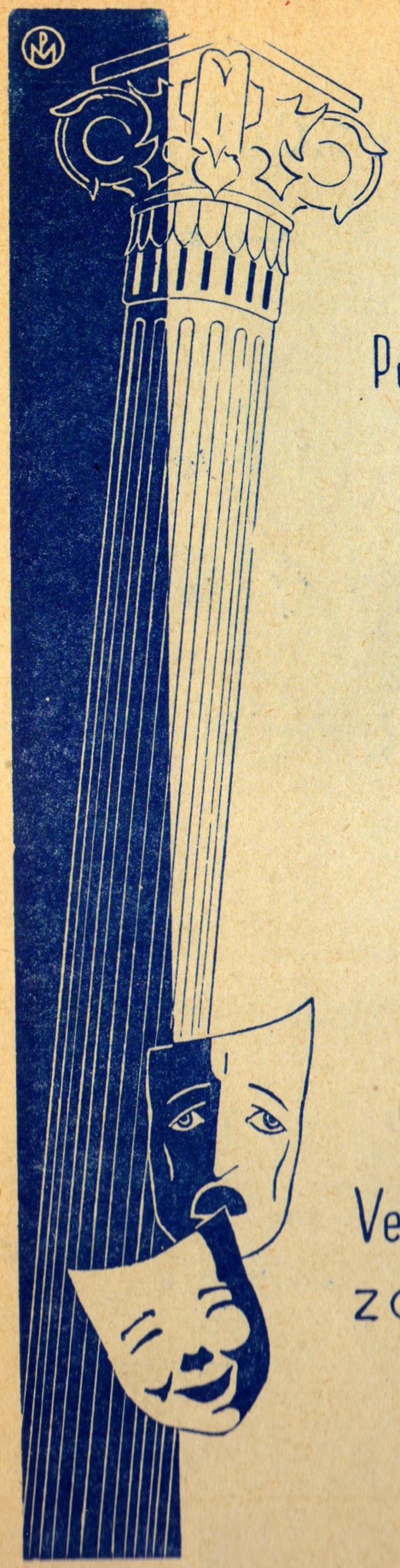
Chceš poznat básníka, vstup v jeho brány,
bys poznal půdu, kterou krví brodí,
z níž jeho síla proudí, vzdor svůj hrotí
a velkou láskou objímá vše lány.

Zde v celé podstatě se tobě zjeví
se svými reky, pravý ať, či levý.
Zde jeho svéráz zazáří ti skvělý.

Líp pochopíš jej, vavřín nebo jmelí
ať zdobí skráň mu, opředenou zpěvy,
je v prostředí svém náš vždy, náš
vždy celý!

Jaromír Borecký.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Knihovna
Přírůstkové číslo: **15018/2019**
Signatura: D

Půl století sloužíme divadlu!

50

1894 -1944

REVIZE 12

Fr. Fert

Veřejná obchodní společnost
zařizování divadel
BRNO 14
TEL. 12506

Josef Hudeček, starosta ÚMDOČ:

K XVII. Jiráskovu Hronovu.

Problematika ochotnického divadla, kterou se dnes zabývá mnohá hlava odborná i neodborná, přátelská i nepřátelská, je stále velmi živá. Krystalisace její postupuje velmi zvolna a úvahy, hledání cest a řešení této problematiky, i když k ní přispívají, nijak nezrychlují tento proces. A není ani dobře si přát urychlení přerodu ochotnické práce, neboť by mohlo způsobit více škody než užitku. Konstatujme tedy prostě, že problém zde je. Konstatujme však též, že je zde i přerod v postupu ochotnického hnutí. Popírat to znamená zavírat oči před skutečností a používat přežité argumentace. Je jistě mnohem vhodnější dáti kritice možnost přehlídky ochotnické práce, zhodnocení jejích výsledků, zvážení a posouzení. Tuto možnost dávají Jiráskovy Hronovy. To, že z přátelského hostování jednoho, dvou souborů rozrostly se na 14denní „Celostátní divadelní slavnosti ochotnictva ÚMDOČ" ušlechtilého soutěžení, dokazuje jejich oblibu, XVII. ročník jejich nutnost a věřím, že i jejich zdravý základ. Putování ochotnických souborů s výsledky celoroční práce do Hronova, toto skládání účtů a měření sil v Jiráskově divadle, na jevišti se stejnými technickými podmínkami pro všechny, je akce, z které nejen vyroste postupem doby podnik celostátního a národního významu, ale značnou měrou přispěje i k řešení ochotnické problematiky.

Ochotnictvo ÚMDOČ pod zorným úhlem otvírající se perspektivy, postavené na připraveném divadelním zákoně, dává si nové úkoly ať v budování vlastní ochotnické dramaturgie, v systematickém školení teoretickém i praktickém, organisační přestavbě, tak i v ideovém zaměření. Je si dobře vědomo těžkostí, bojů i překážek, ale jeho vývoj od počátku hnutí ochotnického, od Tyla k Jiráskovi až po dnešní dobu, od jevišť na sudech a kozách po moderně vybavené scény dneška vytvořil ochotnictvu tradici, na kterou dlužno dívati se s úctou, a dal mu předpoklady další úspěšné práce. Ochotnictvo poznává svůj význam v kulturním životě, nezbytnost své činnosti, pociťuje odpovědnost i vážnost úkolů na sebe převzatých. Řekl bych, že se ochotnictvu otvírají oči a začíná se dívat na sebe a svoji práci, kolem sebe a na práci jiných v hranicích i za hranicemi našeho státu. Je třeba, aby se však ještě učilo poznávat sebe a své chyby, aby se učilo objektivní kritice a sebekritice, kázni organisační i umělecké a šlo pevně dopředu vlastní cestou, s hlavou vzpřímenou u vědomí svých práv a povinností. Nesmí trpně přihlížet k snahám, které by snižovaly jeho práci. Za svou ideu musí bojovat, rány nejen umět přijímat, ale, je-li v právu, i oplatit a rozdávat.

Ochotnictvo ÚMDOČ si musí uvědomit, že roste v mohutnou organisaci, s velkým úkolem propagačním, státně-politicko výchovným a uměleckým. Lidové umění, chlouba každého národa, průkaz přirozené národní vzdělanosti, musí být opatrováno jako vzácný poklad. Národní hřivna nemůže a nesmí být promarněna. Musí přinášeti ušlechtilé ovoce, které již dnes nám závidí národy mnohem větší a početnější. Pochopení představitelů dnešní lidové demokratické republiky a jejich morální i finanční podpora usnadňují ochotnictvu jeho práci. A až se některé úřady zbaví své nepružnosti, půjdou žádoucím tempem dnešní doby a ujasní si oprávněnost práce ochotnické, zbaví se ochotnictvo největší překážky ve svém dalším rozvoji.

Loňský sjezd čs. ochotnictva v Praze dokázal jeho sílu, nadšení a obětavost. V resoluci, sjezdem vypracované, jasně proklamovalo svou práci, právo a požadavky. Nemůže a nechce od nich ustoupit, neboť jsou dědictvím po velkém buditeli českého národa, největším českém ochotníku, herci, spisovateli a dramatiku J. K. Tylovi. Jeho odkaz i vzor, jeho myšlenky, touhy a snažení převzal český ochotník. Hrdě se k nim hlásí, bude je hájit a prosazovat, neboť jsou jeho vyznáním víry a ideou. S ním přichází před český lid, aby mu sloužil, věrně, poctivě a nadšeně.

České ochotnictvo nemá v Praze své divadlo, musí hrát po hostinských sálech a místnostech, které jsou nevkusným prostředím pro hry našich velkých dramatiků.

Nemá možnosti být stále na očích těm, kteří si vzali za úkol bdít a chránit národní poklad české dramatiky. Vím však, že jim není obtížné přijít spolu s naším lidem do Jiráskova divadla v Hronově, aby prožívali s českými ochotníky chvíle radosti nad vykonanou prací a do budoucna jim dali posilu a dobrou radu.

Reflektory •

Regulační transformátory •

Továrna divadelních osvětlovacích a strojních zařízení, elektrických strojů a přístrojů

Ant. Vohralík

Praha VIII, V Zahradách 562. • Telefon 805-83.

Otto Minářik:

Ing. arch. dr. Karel Lhota.

Ing. arch. dr. **Karel Lhota †**

Zadíval se do neznáma a pak tiše odešel... Všichni pracující slavili svátek práce, stromy, těhotné rozpuklými květy, vydávaly opojnou vůni, když jeho duše stoupala k nebesům...

Narodil se v Plzni v sálavém srpnu 1894. Jeho otec, profesor vzácného charakteru, ho ozdobil čistou, ušlechtilou povahou a milá, dobrá matka naplnila jeho duši touhou po kráse a citem pro všechno ušlechtilé. Nadán přirozenou inteligencí, zdárně se vyrovnal s plzeňskou reálkou a s vysokým učením pražským, z něhož po skončených studiích odchází r. 1924 na brněnskou techniku jako konstruktér. Ale již následujícího roku se vrací do Plzně, aby nastoupil na vyšší průmyslové škole místo profesora pro předměty stavitelské.

V té době se počíná jeho činnost divadelní. Seznamuje se s arch. Loosem, s divadelníky městského divadla v Plzni, a návštěvníci tohoto divadla mají možnost v krátké době ocenit scénické výtvarnictví Žižky,

Sv. Václava, Křídového kruhu, Komedie v kostce, Romea a Julie a j.

Myšlenku Studia, která se u mnohých stálých divadel občas uplatňuje, uvádí v čin a ještě dnes mnozí tehdejší návštěvníci vzpomínají rádi na mnohá jeho představení.

Své zkušenosti však si neponechává, ale ochotně je sděluje širší veřejnosti v článcích časopisů Salon, Pestrý týden, Architekt SIA a j. Hlavním jeho oborem však zůstává přece jen architektura, v níž se především zabývá bytovou částí a v odborných článcích vykládá o bytové architektuře, o níž také pořádá velmi mnoho zajímavých a odborníky hodnocených přednášek.

V r. 1931 přichází služebně do Prahy na Vyšší průmyslovou školu v Praze I, Betlemská 4.

Až do té doby prožíval nejkrásnější chvíle svého života, poté slunce jeho života se počíná schovávat za mraky utrpení a bolesti, které ho zmáhají. Zdá se, že jim podlehne. A je to zase práce a v ní i díl divadelní práce, která ho udržuje při životě. V Praze i na venkově nalézá mezi divadelními ochotníky nové přátele, kteří v něm vytušili člověka vzácných vlastností, ušlechtilého uměleckého založení, taktního a vkusného. Jsou to zejména Dašice (Spolek divadelních ochotníků) - které ho získávají za člena, jimž obětavě a ochotně vytváří scénické prostředí v každé hře — scénu Przybyszewského hry „PRO ŠTĚSTÍ" uvidíte v letošním hronovském představení Dašických. Dašice vděčně přijímají jeho výtvarnou činnost a na valné hromadě minulého roku jmenují Dr. K. Lhotu svým čestným členem.

Poutníci hronovští, kteří každoročně se přicházejí do Hronova poklonit památce Mistra Aloise Jiráska, znali Dr. Lhotu, příjemného a jemného společníka, především z přednášek hronovských škol, kde byla obdivována jeho odborná znalost stavebních slohů.

Jeho odchodem zmizí z Hronova jeho tabulka, v níž měl každý svůj osud poctivě zapsán - neboť po svém strýci, který pobyl dlouhou dobu v Indii, obdivoval se tajemným silám, které spřádají lidský osud podle přesných zákonů.

A jich poslušen, odešel 1. května o třinácté hodině polední, aby jej naplnil. Pokoj jeho duši!

Divadelní obleky, národní kroje pro všechny divadelní hry v prvotřídním provedení

MARIE TVRDKOVÁ

půjčovna divadelních obleků

PRAHA XI, GRÉGROVA 16 - Telefon 519-26

Quido Maria Vyskočil:

Jiráskovu kraji.

Já často zřel ho ve svých vzpomínkách,
jak bloudil jsem jím v dobách svého mládí,
kdy tajemný pluk vidin kol mne táh
a luny svit se odlesk' na kapradí.

Zde říše krásy byla nezměrná,
jak chorál husitů les tiše zpíval.
Plál měsíc zlatě jako lucerna
a nebe mír se sněním země splýval.

Však nejmocnéj tu žily vzpomínky
na vše, co pozbylo již pevné rysy,
na jasný zpěv, jímž zněly obžínky,
a na vše, co jsme všichni žili kdysi.

Na večery, kdy v sebe ponořen,
nad Vaší knihou, mistře, jsem se zasnil,
i na to, co jsem jako plachý sen
pro vlastní těchu nesměle si zbásnil.

To Vy jste byl a ten Váš drahý kraj,
jenž rozmávnut mne nutil perutěmi,
když život volal: kouzlo moje ssaj! —
a srdce přetékalo city všemi.

Snad proto vracím se zas znovu sem,
kdy duchu třeba posily a víry,
že opuštěna není moje zem
a opět bude mít své bohatýry.

Ó, učte nás jak svoje Padolí
milovat, mistře, vlast a její krásy,
co bolí nás dnes, pak snad dobolí,
neb pouze láskou národ dojde spásy.

Pak vděčně donesem Vám k hrobu květ,
když život bude česky idylický,
kdy slavnou hymnu země bude pět,
a s ní žít budete i Vy v nás vždycky.

V Příbrami 28. 6. 47.

Jaroslav Kvapil:

Jiráskova „Samota".

Básník Ph. Dr. h. c. **Jaroslav Kvapil,** býv. šéf činohry Národního a Vinohradského divadla, **režíruje znovu Shakespearova „Troila a Cressidu"** na Vinohradech.

Po rozhodném úspěchu své první divadelní hry „Vojnarky" na jaře r. 1890 stanul Alois Jirásek rázem v popředí současné naší tvorby dramatické, a Jiráska dramatika neopouštěly úspěchy ani nadále. Za dvě léta byla tu už půvabná „Kolébka", po ní „Otec", nejúspěšnější a nejdramatičtější to divadelní hra Jiráskova, poté roku 1897 „Emigrant" a do nového století vešel autor „M. D. Rettigovou", kterou současný kritik nazval tehdy nejlepší českou veselohrou.

Když se v červenci r. 1903 kladl základní kámen k pomníku Husovu, oslavili jsme to v Národním divadle premiérou „Jana Žižky", nejrozsáhlejším to a nejmohutnějším historickým dramatem Jiráskovým, a odtud nebylo daleko k největšímu divadelnímu úspěchu milovaného autora, k líbezné a dnes nejoblíbenější hře Jiráskově „Lucerně", jež se dožila od

podzimka roku 1905 set a set představení nejen v Praze, ale po všech vlastech českých.

Předtím už „Gero", jediná hra Jiráskova z dějin nečeských, promluvil varovně o slovanské nesvornosti a německé násilnosti — jaké to memento pro dnešek a pro všechnu budoucnost!

Počátkem r. 1908 zadal Alois Jirásek Národnímu divadlu svou tříaktovou hru „Samotu", a tu jsem scénoval ve dnech, kdy došla nenadálá zpráva o smrti Svatopluka Čecha; vyřizoval jsem ji mistrovi o jedné zkoušce, a kdykoli si vzpomenu na smrt Čechovu, i ta zkouška na „Samotu" se mi ozve v paměti. „Samota" sama nepochodila tolik jako dřívější hry Jiráskovy, a z některých nedůtklivostí, jež se tehdy ozvaly proti nevinnému jinak úsměšku autorovu na módní veršovce, byla by se stala bezmála literární mrzutost. Pohoda té poklidné „Samoty" nepřekonala tenkrát dřívější divadelní úspěchy Jiráskovy, „Lucernou" vyvrcholené, ale jsem věru rád, že i pro ni české ochotnictvo našlo pochopení a oživuje ji na svých scénách.

MAŠKARNÍ,

DIVADELNÍ

A FILMOVÝ ZÁVOD

Ža Huňková,

Praha I, Ovocný trh číslo 17. - Telefon 374-74

Zvlášť doporučuji své oddělení dětských kostymů pro veškeré pohádkové hry i dětské slavnosti. Pro moderní operetu a revui možno obdržeti u nás celé skupiny girls a boys v různém provedení a snažíme se vyhověti P. T. cvičitelům tanců v jejich žádostech.

UMĚLECKÝ ZÁVOD PRVÉHO ŘÁDU.

Dr. Adolf Chaloupka:

Nad Jiráskovou „hudební scénou".

V březnu a dubnu r. 1916, za prvé světové války, vynořilo se v Praze několik uměleckých večerů, jejichž účelem bylo přispět ke zmírnění válečné bídy. Ve prospěch vdov, sirotků a raněných vojínů byl za vedení primadony Národního divadla Růženy Maturové uspořádán Slavnostní večer, vyplněný programem hudebním a tanečním; ve prospěch strádajících spisovatelů a umělců byl určen večer meloplastiky a pro účely Pensijního ústavu sólistů Národního divadla a jeho fondu byl sestaven Mozartův večer. Myšlenka koncertu z Mozartových skladeb byla při něm zaobalena do půvabného roucha staré, barokní, mozartovské nebo věkovské Prahy a autorem, který vybásnil toto scénické a slovní jeho roucho, byl sám — Alois Jirásek.

Jsou to jenom pouhé čtyři stránky scénického dialogu, které byly otištěny v květnovém čísle Topičova sborníku z téhož roku (ročník III., sv. 8), ale čteme-li je dnes po letech, velmi se podivujeme hluboké znalosti doby, kterou tu dal najevo její vyvolavatel, i obratnosti, jak v pouhých dvou vstupních výjevech dovedl zachytit vše, co jí dodávalo onoho specifického kouzla a ovzduší.

Hudební scéna „M o z a r t v P r a z e" má 5 výstupů, které jsou rozděleny do dvou částí (dějství). Prvé 4 výstupy naplňují prvou část, zatím co druhá se spokojuje s výstupem jediným, který je jen krátkým do-

Jakub Rydvan:

Hronovské slavnosti a Jiráskův kraj.

Divadelní slavnosti, jež na paměť Mistra Aloise Jiráska každoročně v srpnovém období jeho narozenin pořádá ÚMDOČ, přivádějí zpravidla početně účastníků do jeho „Padolí", jak případně přezval Mistr rodný Hronov ve své nové kronice „U nás", aby se poklonili jeho popelu, ztělesněním postav jeho her velké koncepce dotvrdili jejich stálou životnost a i v předváděných dílech jiných našich autorů dramatických dbali úkolu, daného Mistrem při poklepu na základní kámen tamního divadla a tužbě „A dílo to budiž požehnané!", českému divadlu vůbec: vychovávat, šlechtit ducha, sloužit mravnímu posílení národa a pěstovat čistou krásu. Ale přicházejí také, aby znovu prošli a spatřili všecka místa, posvěcená stopami jeho života i tvůrčí činnosti. V Hronově je jich plno, ač mnohá vzala za své nepochopitelným dřívějším neporozuměním. A rovněž v kraji, přesvědčující o tom, jak reelní bylo jeho myšlení a kolik skutečnosti bylo podkladem jeho práce.

V Hronově je přístupná jeho rodná chaloupka, do země se tím více propadající, čím těleso silniční, kolem vedoucí, bylo vyvyšováno, s přísténkem v původní podobě, kde před 96 léty spatřil světlo světa a v níž později jako student spřádal

slovem, obsahujícím apotheosu Mozartovu a Mozartův dík Pražanům. Dějová osnova je velmi prostá: v paláci hraběte Pachty očekává v lednu 1787 aristokratická společnost Maestra Mozarta, kterého chtí poctít koncertem z jeho skladeb; jsou tu již shromážděni umělci operní společnosti Bondiniovy, kteří je mají provádět spolu s hraběcí pachtovskou kapelou, řízenou kapelníkem Václavem Brejchou, Mozartovým ctitelem, a nechybí ani varhaník Jan Kuchař, který nestačí chudáka Brejchu zbavovat trémy. Ale Mozart konečně přijede s hraběcími manžely Thunovými v kočáře s laufry a fagulemi, je srdečně uvítán a začne koncert z jeho skladeb. Sotva doznělo 5. číslo pořadu, slavná arie Bella mia fiamma, komponovaná pro paní Duškovou na Bertramce, pochválí Mozart provedení pěvecké i orchestrální — k velké radosti Brejchově — a společnost se odebere k tabuli. Tím se končí prvé dějství a druhé začíná opět pokračováním koncertu. Po ukončení pořadu tlumočí hrabě Pachta Mozartovi lásku i díky Prahy a rozradostněný Mozart slíbí, že chce Pražanům, kteří mu tak rozumějí, dát nové operní dílo o Donu Giovannim, které právě komponuje na slova Da Ponta. Nadšeným Vivat! a tušem se končí toto dílko, půvabná ukázka příležitostné práce, vyrostlé na okraji mohutného cyklu věkovského a ze znalostí, k němu shromážděných.

Mozart byl v Praze dvakrát a Jirásek se tentokrát inspiroval jeho prvou návštěvou. Přijel tehdy do ovzduší, napjatého očekáváním a nabitého vzrušením, které vyvolaly v Praze jeho skladby. V r. 1782 se hrál v Praze po prvé „Únos ze serailu" a byl přijat s nadšením (první životopisec Mozartův Němeček nazývá to „sensací"); jeho skladby byly naráz žádány na všech koncertech. Nadšení se stupňovalo ještě v roce 1786 premiérou „Figarovy svatby"; Prager Oberpostamtszeitung z 12. prosince

1786 chválí zejména pí Bondiniovou a p. Ponzianiho v „komických rolích" (= Figaro, Zuzanka). Nadšení při reprisách bylo všeobecné, v divadle byly s galerie shazovány oslavné básničky, zejména na Bondiniovou, a hudba opery se rázem stala nejobecnějším majetkem lidovým: byla aranžována nejen pro komorní kvintet, nýbrž i pro dechovou hudbu a adaptována pro hudbu taneční. V Praze vyšel však i první klavírní výtah této opery, který pořídil český varhaník Kuchař. Není lepšího příkladu nejlidovějšího zájmu na moderním uměleckém díle (nezávidíme dnes trochu?). Za takového obecného nadšení byl Mozart pozván do Prahy manžely Duškovými, orchestrem a četnými příznivci. Přijel 11. ledna 1787, choltický hrabě Jan Josef Thun z Hohenštejna mu nabídl pohostinství ve svém pražském paláci a Mozart v Praze hned zdomácněl, jak o tom píše v dopisu příteli Jacquinovi („o ničem se zde nemluví než o Figarovi, vůbec jen o Figarovi; jistě velká čest pro mne"), 19. ledna dával v divadle akademii, při níž ohromil Pražany třikrát opakovaným půlhodinovým improvisováním na klavíru (také na thema, udané z obecenstva) a 20. ledna dirigoval Figarovu svatbu. Byl hostem nejen u Thunů, nýbrž i u hraběte Pachty, jemuž slíbil napsat kontratance (slib však splnil teprve, když prý je Pachta na něm vylákal lstivým nátlakem), a u hraběte Canala a ovšem i u mnohých jistě ctitelů nearistokratických, na př. u Dušků na Bertramce, která arci měla větší úlohu při jeho druhém pobytu, spojeném s premiérou Dona Juana.

Jednu takovou návštěvu Mozartovu spolu s rodinou Thunovou u hraběte Pachty nám předvádí Jirásek ve své příležitostné scéně. Osoby, jimiž zaplňuje své jeviště, si rozčlenil do tří skupin: na jedné straně jsou tu nadšení aristokraté, milovníci hudby, z nichž Thun i Pachta si vydržovali

---

své prvé básnické sny. A na tichém hřbitově ve svahu nad městem možno navštíviti místo, kde mezi sousedy padolskými, jimž slíbil přijíti — a přišel, je uložen jeho popel poblíž hrobu rodičů, na jejichž náhrobku, díle prof. Kotěry, čteme vroucí slova synovské vděčnosti: „Celým srdcem žili dětem svým. Bůh odplať jim všecku lásku, věrnou starost a klopotu". Opodál na starém zrušeném hřbitově s kostelem Všech svatých a zděnou zvonicí o dřevěném vršku, z jehož okna konal každý rok až do přísného zákazu osvíceného faráře Havlovického-Regnera o sv. Jakubě bradatý ověnčený kozel skutečné salto mortale dolů, kde čekal pověrčivý dav s muzikou, dychtivý hrozného smrtelného skoku a kozlovy krve, jíž přičítal čarovnou moc, jsou některé rovy zachovány a označeny, tak m. j. otce faráře Havlovického, hostinského Zejdla-Klimeše z nové kroniky „U nás", ale zvláště učitelské rodiny Knahlů-Kalinů, Antonína a pokřtěné židovky Justynky, o jejichž lásce, překonavší těžké nástrahy, půvabně vypráví zmíněná kronika. Jejich „příbytek dřevěný, ale jako klícka, s dvěma úzkými zahrádkami vpředu" dole u cesty proti rodnému domku Mistrovu, jehož darem se tak obzvláště přihlásil pražský bratr ovdovělé staré učitelky, matky Antonínovy, „celý pán a velký pán, při slavné české appelací protokolsdirektor" nověji pečlivě stavebně upravený k obývání, uchovává i teď nejednu milou památku, pokud není již odevzdána místnímu museu v Jiráskově divadle.

Stojí zděná fara nahoře u kostela, stavěná za lidumilného faráře Havlovického, Krůčkův (Šrůtkův) dům dole u cesty, jenž byl první zděný o jednom patře v Padolí a kam se podle kroniky „U nás" přistěhoval r. 1823 žid Jakub Lewith se svou sestrou Justynkou a začal šenk kořalky, na „městečku" — náměstí — host. „U modré hvězdy", za Klimše-Zejdla v městě nejpřednější, za řekou Metují památný Dvůr — bývalá tvrz, jež byla přes dvě stě let v držení Jiráskú „Dvorských", z jichž pobočné větve vzešel i Mistr. A poblíž Husovy ulice chalupa evangelíka Zeidla, kde se scházívali bratři k pobožnostem, z nichž bývali často vyrušováni poštvaným davem. Přestavěna byla druhdy dřevěná Langrovská hospoda o jednom poschodí (nyní hotel Habr) s pavlačí dozadu, s níž při posvícenské pranici shodil Černý Vacek, který měl hlavu kolikrát zašívanou, konšela Mytýsku „slavné právo", jenž se však po domácku opasoval slaměným povříslem, na hnojiště. A pohnán k odpovědnosti před vrchního Essentra na náchodský zámek, vsadil do věže — podle jeho popleteného rozkazu drábovi Mackovi: „Vacek s Mackem do díry" — místo sebe mušketýra Macka. Zmizel přestavbou přední hostinec v Padolí „U zeleného stromu" a vyzděn — místo dřevěného — Frýdkův příbytek, kde se poznali Antonín s Justynkou. Stavebnímu ruchu zcela ustoupila chalupa granatýra Čejchana a jeho laciného podnájemníka, lehkonohého krejčího Fidéla Hanuše, který sem přišel r. 1821 na toulku a zůstal 22 léta do smrti; domek Prouzův, rodiště matky Mistrovy, s mansardovou střechou a podsíňkou o dvou kamenných sloupech, jenž byl Mistrovi po jeho rodném stavení nejpamátnější, za vodou chalupa starého válečníka od Verony Doubena, „paty k sobě, špičky hodně ven od sebe" — a zas na

stálé domácí kapely; na druhé straně jsou pozvaní italští umělci z pražské opery; vede je Pasquale Bondini, ředitel pražské operní společnosti v letech 1781—87; hrával v Thunovském divadle na Malé Straně a později v Národním Nosticovském divadle na Ovocném trhu, a to nejen operu, nýbrž i činohru. Sám byl bas-buffo, který nebyl v Praze neznám, zpíval tu již v letech 1762—3 jako člen Molinariho vlašské operní společnosti, později pak působil v Drážďanech jako ředitel činohry. Přítomní členové jeho společnosti jsou oni, kteří se stali populárními svými úspěchy ve „Figarově svatbě" a kterým bylo souzeno, aby se zapsali do dějin opery tím, že vytvoří role v budoucím „Donu Juanu". Jsou to Caterina Bondini, okouzlující Zuzanka a pozdější Zerlina, Teresa Saporitti, pozdější Donna Anna (sestra někdejší slavné lipské zpěvačky Antonie Saporitti), Caterina Micelli, pozdější Donna Elvira, Luigi Bassi, slavný již Almaviva a později ještě slavnější jako Don Juan či Don Giovanni (narodil se v Pesaru 1766, od 13 let již působil na jevišti, nejdříve v dámských rolích, v Praze zpíval od r. 1784 do 1806 a vrátil se do ní — ze služeb u knížete Lobkovice — r. 1814, zpíval za éry Webrovy, ale zklamal již Pražany stárnoucím hlasem; odešel za rok do Drážďan, ale ani tam se už neudržel u opery, nýbrž u činohry do r. 1825, kdy zemřel), Felice Ponziani, opěvovaný jako Figaro a nastávající Leporello („výtečný jako pěvec, cenný jako herec" — říká o něm divadelní ročenka), Giuseppe Lolli — příští Masetto a Komtur, i Antonio Baglioni, římský rodák, budoucí Ottavio. Jirásek je obratně divákům představuje v rozhovoru Kuchařově s Brejchou jmény jejich populárních rolí z Figarovy svatby; uvádí-li však Lolliho jako Masetta, dopouští se anachronismu; v lednu 1787 nebyl Lolli ještě Masettem, jeho Masetto z Dona Juana se teprve rodil na pracovním stole Mozartově.

náměstí dřevěné stavení Černého Vacka, přísného komisaře Tuschla „ikavce" a naproti konšela Mytýsky, stará fara a škola pod kostelem. A jen vkusné dřevěné tabulky s vyobrazeními teď opět po okupaci označují ona místa.

Hronov po stopách Jiráskových, Mistrovo i městské museum, přechodně umístěné v budově divadla, lze si důkladněji prohlédnouti i při značném zaneprázdnění divadelními zkouškami souborů, jež přijíždějí do Hronova s ukázkami své vyspělosti, jejich představeními i školou, která je k nim připojena, odskok k Jiráskovu buku, kde psal Mistr svou „Rettigovou" a první díl kroniky „U nás", na Jírovu horu, do lesa Maternice se zázračnou studánkou a kamennými chleby, ke Zlíčku a Vysoké Srbské bohatě odškodní krásami přírodními nebo dalekými výhledy. A delší vycházka do Rokytníka a na Turov vrch, Blaník kraje Jiráskova, jedinečnou podívanou na skalní masiv Boru a Hejšoviny, Hvězdy a Koruny i do t. zv. „českého koutku" v Kladsku. Vzdálenější místa budou záhy veřejnými prostředky, zejména autobusovými linkami, kterých vůčihledě přibývá, i v několika málo hodinách, které jim možno věnovati, snadno dosažitelná.

Nejlepší spojení bude míti jistě zase nedaleký Náchod a Police n. Met. V Náchodě, jenž je střediskem průmyslového a hospodářského života kraje, prohlédneme si starobylé náměstí s děkanským chrámem sv. Vavřince uprostřed, někdejší radnici s kamenným pranýřem, označeným letopočtem 1640, staré děkanství, působiště vlasteneckých kněží, zmíněného P. Havlovického-Regnera a Mysl. Ludvíka, kronikáře náchodského, ale především celému okolí vévodící zámek někdy ve vlastnictví Jiřího Poděbradského a jeho synů, pánů Smiřických, knížat Piccolominiů a vévod Kurlandských, z nichž Kateřina, vévodkyně Zahaňská, je známá paní kněžna v Němcové nesmrtelné „Babičce". Mistr Jirásek vyvážil z bohaté historie zámku dvě půvabná díla: „Na dvoře vévodském" a „Ráj světa". Ale i několikráte zmíněná kronika „U nás" oživuje tu některé postavy: direktora Essentra, postrachu rychtářů o týdenním „amtstáku", labužnického důchodního Schmidta, ale především sličné plavovlasé paní důchodní, která vnesla tolik citového zmatku v příkladný jinak život pátera Havlovického. — A v Polici starobylý klášterní chrám s překrásným portálem z přechodné doby gotické a Dienzenhofferova radnice s nevkusně nastavenou věží. V klášterním sále se odehrává děj Jiráskova „Pandurka", před klášterem a v domech na náměstí vedle radnice „Sousedů" a dramatu „Emigrant". — Z Police je již dnes po šťastně překonané německé okupaci opět přístupen vrchol neckovitého Ostaše s pozoruhodnými skalními útvary, bizarním Kočičím hradem a památnou slují Českých bratří, předčící nedaleké, mnohaletou důslednou reklamou spíše pověstné, nežli formami hodnotné skalní skupiny Adrsbašské a Teplické, a umožněna romantická cesta Kovářovou roklí, známou ze „Sousedů", na Hvězdu s kaplí a vyhlídkovou restaurací, s jejíhož balkonu nad strmými srázy Polických stěn je čarokrásný rozhled broumovskou rovinkou. V pozadí Teplických skal je málo navštěvovaný zámeček Bišofštein a poblíž hrad Skály, dějiště stejnojmenného románu Jiráskova.

A uprostřed mezi tímto dvojím světem stojí dva čeští muzikanti a nedajací: hraběcí pachtovský kapelník Brejcha a Jan Kuchař, svatojindřišský varhaník, který byl za svou činnost hudební a skladatelskou poctěn měšťanstvím na Novém Městě pražském, onen, který propagoval Mozarta, překládal libreta jeho oper, zpracoval klavírní výtah „Figarovy svatby" a dokonce recitativy do „Kouzelné flétny", onen, který byl vysoce ceněn v cizině (Lipsko!) i doma a ze svatojindřišského regenschoriho postoupil r. 1790 za varhaníka strahovského (pořádal tam slavné varhanní koncerty) a r. 1791 za Maestro della capella u pražského operního orchestru. A ještě jeden pražský muzikant se tu mihne aspoň připomínkou, když sám nevystupuje: ředitel pražského operního orchestru za Mozartovy návštěvy Josef Štrobach, dirigent „Figarovy svatby", kterého P. Jan Rohn nejen pojal do svého catalogu musicorum, nýbrž slavil ještě básní „Prosopopeia", v níž popisuje a velebí jeho působení v chrámové hudbě. Tímto znaleckým způsobem připomněl Jirásek trojí původ dobové hudební kultury: šlechtické podporovatele a amatéry, české muzikanty a vlašské zpěváky.

A mnohého jiného se ještě Jirásek dovedl dotknout v těch několika výstupech. Říká se, že na Mozarta měla vliv domácí česká melodika, z níž se zrodila themata některých jeho symfonií — Jirásek vylíčí vypravováním Kuchařovým, jak Mozart přišel do svatojindřišského kostela a jak se mu nejvíc líbilo, když lid spustil před kázáním „starou, sprostnou" píseň „Otče náš, milý pane!" Je známo, jak Mozart musil zápasit ve Vídni s konkurencí umělecky podřadnou (Salieri) a Jirásek i to dovede připomenout a postavit do protikladu s vřelým pražským nadšením pro Mozarta. Připomene i pachtovské kontratance, připomene jeho hřejivý úsu-

dek o Štrobachovi a o provedení „Figarovy svatby" a ovšem neopomene zakončit Mozartovým slibem, že věnuje Pražanům „Dona Giovanniho". Teuber o tom vypravuje ve svých Dějinách pražského divadla, že se prý Mozart orchestru poděkoval za provedení „Figarovy svatby" děkovným dopisem a že se mnohokrát vyjádřil ke svým přátelům, že pro takové publikum, které mu rozumí a které jej ctí, tak jako pražské, by rád napsal operu. Operní podnikatel Bondini jej prý vzal za slovo a sjednal s ním smlouvu, že mu pro začátek příští sezony napíše novou operu pro pražské divadlo za honorář 100 dukátů; a tou operou že byl Don Giovanni. Jirásek právě tento slib promítl do Mozartovy návštěvy u Pachtů a skončil jím svou scénku. Tohoto námětu využil již před Jiráskem Josef Jiří Kolár, ale srovnání obou výstupů ukáže, oč vyspěla za tu dobu česká dramatika i dobová znalost; není tu už halasného vyhlašování, nýbrž intimní rozmluva, z jejíhož rozjímání a vděčného okouzleného vzpomínání se rodí úmysl odvděčit se Pražanům provedením rodící se již novinky, pro jejíž premiéru by byla v Praze půda jistě vřelejší, než v chladné a nedůvěřivé Vídni. Jak by to nepotvrdil Kuchař nadšeným zvoláním: „Nám Pražanům novou operu! Jaká radost, jaká čest!" Ano, tak tomu asi mohlo být, tak nepřipraveně, netheatrálně, z nápadu mezi muzikanty a ctiteli!

A závěr tohoto rozumování?

Inu, že by bylo škoda, kdyby tato Jiráskova drobnůstka, milá nejen proto, že je od Jiráska, nýbrž i že vyvolává tak šťastně a plně líbeznou dobu mozartovské Prahy, byla provedena jen dvakrát a tlela od té doby ve starém ročníku Topičova sborníku; a že by se snad jednou pro ni našlo místo i na některém příštím „Jiráskově Hronovu", třeba při jeho zahájení (ochotnický soubor Opery Studio by snad byl ochoten provést v maskách členů Bondiniovy společnosti mozartovský koncert, který je její hudební náplní). A kdyby toho bylo málo na vyplnění celého večera, což nemá Jirásek druhou ještě drobnůstku, onu „Předehru k divadelní hře, začaté roku 1893", která byla otištěna roku 1902 ve Zlaté Praze a představuje první versi myšlenky, z níž vzešla později jeho slavná „Lucerna"? Jaký by to byl půvabný večer!

Mistr Jirásek s rodinou.

A věru, že by po něm mohl být zahrán „tuš, slavný tuš" nejen Mozartovi, nýbrž i Aloisu Jiráskovi!

Z Hronova bývalo před válkou přímé autobusové spojení na Červený Kostelec, jenž byl první štací bludné pouti Bož. Němcové po jejím provdání se za finančního rešpicienta Němce, a kde je zřízena péčí zemř. odb. uč. Jos. Hurdálka její „světnička". A na zrušeném hřbitově zůstal označen hrob bláznivé Viktorky, jejíž životní osudy a konec nebyly tak romantické, jak jsou vylíčeny v „Babičce".

Z Náchoda bylo ovšem více autobusových spojů (dlužno se pozeptat na místě). Trať na Úpici vedla přes Červený Kostelec kolem Devíti křížů, opředených mnoha pověstmi, poblíž zříceniny hradu Vizmburka a obce Havlovic, rodiště P. Regnera-Havlovického, přes Rtyni, kde je dosud vidět selské guberno a kostel, u něhož Skalák zpíval selský Otčenáš. Směr na Solnici a Rychnov n. Kn. probíhal Novým Městem n. M., se zbytky tvrze z posledního nedokončeného románu Mistrova „Husitský král" a renesančním zámkem, skvěle renovovaným arch. Dušanem Jurkovičem, který projektoval i turistickou chatu v údolí Pekla, vsí Krčínem, kde katolický pán Hynek z Červené Hory zabil v kostele podobojí kněze a dal pít z kalicha svému koni, poblíž Šonova a Provodova, míst, známých z rozkošně idylické „Maryly", do Dobrušky, rodiště Frant. Ad. Šuberta, prvního ředitele Národního a Vinohradského divadla, jehož drama „Jan Výrava" se odehrává na nedalekém zámku Opočenském a bylo napsáno v údolí Ratibořickém v hospodě, odkud pocházela Kristla z „Babičky", malíře Fr. Kupky a spis. Fr. Laichtra. A dějiště velkolepé probuzenské epopeje „F. L. Věk". Zde na náměstí pálil pověstný jesuita Koniáš v době „Temna" vzácné české tisky. Týž Mistrův román připomíná nedaleký zámeček Skalka Mladoty ze Solopisk s Machovcovou myslivnou. Jiná trať vystupovala dobrošovskými svahy k Jiráskově chatě, odkud je velkolepý výhled hluboko do vnitra Čech i sousedního Kladska a do údolí Pekla, o němž jedná stejnojmenná povídka, na Českou Čermnou a do Nového Hrádku, východiště cest do hor Orlických. A posléz bylo možno se dostat přes obec Studnici, dočasné působiště P. Jos. Myslimíra Ludvíka, a Zlič skokem do Ratibořic, rodiště velké české ženy a spisovatelky Boženy Němcové, kam do empirového zámku, kde se konala památná protinapoleonská schůzka císařů rakouského, krále pruského a cara ruského, přišel k paní kněžně Kateřině Zahařské P. Havlovický prosit za svou kolaturu a valně nepochodil, a do České Skalice, kam chodila Němcová do školy a kde se s ní setkal, krásnou paní rešpicientovou, Havlovický druhý den po svatbě na jiřinkovém plese.

A tak i kraj Němcové je krajem Jiráskovým. Je chudý, velmi chudý, je tu stále těžký život, tvrdá třídka, ale přebohatý krásami přírodními. Zve každého, kdo zná a miluje díla Jiráskova, aby také poznal prostředí, z něhož vyšel. A slavnosti XVII. Jiráskova Hronova, poskytují k tomu nejspíše příležitosti. Kéž je jí hojně užito, neboť bez této znalosti by byla i láska jenom kusá a neúplná.

Dr. Vladimír Kolátor:

Dvě Jiráskovy selanky.

Již ve „Filosofské historii" naznačil Jirásek, že není pouze epikem tragických dějin, byť i v tomto půvabném příběhu líbeznost prostředí i lidských osudů narušovala se ještě smrtí jednoho, autorem sice méně uplatňovaného, ale výrazného, i dosti nepříznivým osudem druhého účastníka. Ale jinak se dal hronovský rodák okouzliti líbezným děním životním v okolí dvou dalších studentů, jejich láskami, pilně provázenými klevetami a kousavou nepřízní prostředí. Jirásek tuto atmosféru vychutnal jak náleží i v dalším litomyšlském příběhu, jímž je „M. D. Rettigová", napsaná ovšem v letech mnohem pozdějších.

Ale po těžké tragedii chodské oddechl si autor v líbezné selance poděbradské doby, v čarovné „Maryle", kde líčí se idyla jedné z nejkrásnějších dob české země za správcovství Jiřího z Poděbrad, na kterouž dobu se přizpůsobovalo rčení, že „za pana správce byla v Čechách za groš ovce" a neméně znám citát „A všechno jest lacino bylo". Poslyšme, co Jirásek říká v krátké předmluvě:

»Opravdu selanka a žádná snad selhanka o zlatém věku, ani o zpěvných, roztoužených pastýřích, anobrž ani o spanilých a snivých pastýřkách, ale selanka z několika pěkných let v našem království, již dávno minulých, která nastala, když přešla velikolepá, hrozná bouře . . . Po zemi klid a upokojení. Strach před urozenými i neurozenými loupežníky nebyl už ani v houštinách lesních, neřku-li na silnicích a cestách. A kde prve zbrojná chasa pálením a holdem vyrovnávala spory svých pánů, tam nyní komorník přicházel beze zbraně, toliko s hůlkou, na znamení svého úřadu, nesa půhon svého soudu, obnoveného v působnosti i cti a váze všech, též u pánů vysoce urozených, hrdých a mocných . . . A jazyk náš, o jehož umdlení, ano shlazení nepřátelé naši za posledních válek tolik byli ukládali, jak se vzmohl a rozšířil! Všude se ozýval, i v nejvyšších úřadech, u dvora i v jednáních se sousedy našeho státu českého. A jak plně a jadrně zvučel! Srdce okřívá, milo vzpomínati.«

A láska k tomuto českému jazyku nebyla jistě z posledních, které uvedly autora v pomyšlení na sepsání kouzelné historie. Postavy příběhu jsou jako živé, ať již je to starý vladyka Ondřej Buchovec nebo staropanenská Eufemie, křivohubý zeman Tiburcius ze Sobíšku, usilující o její ruku, stárnoucí divoch Jančar Celba, dobrá hospodyně Uršula i její pán Rozvoda ze Šonova, mladý, veselý, bujný, ale při tom rozvážný, pak toulavý světoběžník dudák Vaněk Křivous, zdravá, pěkná Maryla i její „adoptivní" strýc, znamenitý válečník polský. Postavy vytvářejí děj, který je oslavou české vzájemnosti, lásky českých lidí, oslavou pravé české země, kde nemají místa Němci a vykreslují celkově obraz, jak by český život měl stále vypadat. Příběh realistický, kterým autor nezavdal podnět k výtkám, jichž se mu dostalo při závěru „Psohlavců", a kterým se také vyhnul vysněnému, neskutečnému životu a štěstí „Babičky" Boženy Němcové.

Na okraji husitské trilogie „Mezi proudy" a epopeje „Proti všem" vznikla „Kolébka", česká obdoba „Snu noci svatojanské" a episoda z mládí národního krále Václava IV.

Mládí je předznamenáním půvabné drobnosti, kterou také napsal mladý autor. Byloť mu v době vzniku teprve čtyřicet let, což u dramatiků je dobou mladosti a zvláště u Jiráska, který dramaticky začínal v době, kdy jako romanopisec chystal se k vrcholným dílům beletristickým. Po úvodní „Vojnarce" následovala r. 1891 (11./12.) „Kolébka" s premiérou na Národním divadle. Kdyby nic jiného, tedy již poetický, bezprostřední půvab této hry, rodově příbuzné s „Marylou", „Filosofskou historií", „Rettigovou", „Lucernou" a významnými postavami z „F. L. Věka" i kroniky „U nás", dokazuje vnitřní dramatičnost Jiráskova celkového díla, na jehož divadelní odnož se pohlíží neprávem jako na odlehlejší a slabší proti tvorbě románové.

Je to příběh svátečního pozdního odpoledne, noci a rozednívání, zachycující ve figurách, slovech i situaci vůni českého života předhusitské doby a náladově opravdu připomínající Shakespearův „Sen" humorností situací i postav a kouzlem letní noci. Ale „Kolébka" je mnohem pravdivější, realistická, neoperující zásahy cizí moci a působením skřítků, bylin a tajných zjevů noci, jejichž blízkost tušíte v příběhu, s romantikou jakoby si pohrávajícím. Ne historická komedie, ale veselohra dobová (nemůžeme se tu šířit o rozdílnosti těchto pojmů), zachycující ve šťastné pohodě básníkově příběh mladého rozplesání, pronikajícího až do pohádkové snovosti. Sem přivádí diváka právě ona křivoklátská kolébka pokutná, kterou trestány panny helmbrechtné, panečnice i některé postavy, z nichž jmenujme apotečníka Rubína a zde skoro pohádkový zjev mladého krále Václava IV., při čemž postavy zcela realistické jsou vykresleny se vzácným postřehem, ať zastupují svět dobra (líbezná, lesní víly připomínající Alena, studentský partéka Jan, v každém pohybu i gestu lesu odpozorovaný Jíra nebo lesní skřet Dobronička), nebo svět zla, representovaný nadutým, zlobně přebujelým purkrabím i jeho jízlivou, skoro nelidsky rozběsněnou Margretou. Ano, jsou to postavičky líbezné a vděčné pro herce, kteří si na nich vždy mohli pochutnat. Alena: Kubešová, Odstrčilová, Matulová, purkrabí: Mošna, Čepela, Roland, Jíra: Šmaha, Hurt, Jan: Seifert, Matys, apotečník: Šamberk, Veverka, Margreta: Hübnerová, Kratinová, Pačová.

Archaický půvab mluvy je podobně jako u Stroupežnického a Wintra další předností díla, které si zaslouží jako celý literární odkaz Mistrův, aby se na ně přestalo pohlížet s despektem, jemuž bylo vystaveno dříve. Vždyť konečně valná většina moderního dramatického projevu mizí v jevištním propadlišti, neboť nedovede promluvit k divákovu srdci s jistotou lidského pohledu starších spisovatelů. „Kolébka" je stále aktuelní, nemyslíme-li tímto pojmem lacinou tendenčnost, vyrovnávající se syrově se současnými událostmi. Živí lidé a jejich přednosti i nedostatky, věčně se opakující lidské problémy, v tom je trvalá aktuelnost „Kolébky" — a stejně tak i „Maryly".

Mladí a staří, není to věčně živý problém všech dob? Neobjevuje se i dnes naléhavou důsažností? Jirásek ukazuje, jaké mládí má být: veselé, citově rozeplané, ale charakterem pevné, mládí, nehřešící na svá léta, znalé však povinností a mravní náplně životní. Jsou krásní mládím král

i student Jan! A jaké kontrasty stáří autor ukazuje. Stáří rozumné, shovívavé k radostem životního jara a opačně zlobné, záludné, nepřející, intrikující stáří, jemuž je vzdálena radost ze štěstí druhého. Jak mnoho purkrabí a Margaret se pohybuje mezi námi, aby rozsévali dílo zloby, jak mnoho dobrého dalo by se vyzískat, kdyby ti, kdo se spatří v zrcadle, uvědomili si svou ničivou roli v souhrnu lidské pospolitosti. Jak jiné bylo by i mládí, kdyby si osvojilo vlastnosti vzorů z „Kolébky". Oslavou lidských kladů — mládí a stáří — a veseloherním odsouzením záporných typů života zapojil se Jirásek do věčně časové, živé tvorby dramatické i literární.

Proto i dnes je aktuelní selanka hlubokých křivoklátských lesů a zasluhuje si stálého oživování na jevištích, alespoň ochotnických, když profesionální divadla dávají přednost pomíjejícím hodnotám moderních, cizozemských jepic.

Literární „Maryla" a jevištní „Kolébka" jsou rodově příbuzné. Není to jen v ovzduší, které — v „Kolébce" předhusitské s rozptýlenými náznaky náboženského neklidu, v „Maryle" pohusitské se vzdáleným dozníváním bouří — je naplněno hlubokým klidem lesů i pokojným rázem venkovské krajiny, kam kroky dějin zaduní jen ozvukem málo důrazným. Daleko spíše se jeví však toto příbuzenství v postavách, které jsou v obou pracích vlastně variacemi na stejné thema. Či nejsou rodově příbuzné poetická, ale nebojácná Alena s Marylou, stejně půvabnou zjevem i charakterem, prošlá však mnohem tvrdší školou života, nebo dvojice purkrabího na Jívně a hospodyně Margrety s křivohubým Tiburciem a jeho nevěstou, staropanenskou Eufemií, stejně jako Máří s hospodyní Uršulou, nebo polesný Jíra se starým zemanem Buchovcem a mladý král i student Jan s panicem ze Šonova, když bychom již nechtěli hledat spojitost mezi Dobroničkou a starým dudákem nebo Jančarem Celbou.

Jako si Jirásek zakládal na „Maryle", se stejnou láskou lpěl na „Kolébce", kterou podrobil několikeré úpravě, aby překonal nepřízeň, jaká byla vůči ní projevována. S několika výše vzpomenutými díly slunnějšího ražení dokázal, že není jenom skvělým tvůrcem tragických dějů a obě selanky si zaslouží, aby byly zařazovány mezi vrcholná jeho díla.

Pro děti vše ze dřeva

nábyteček - divadla - loutky - stavebnice

Telefon 373-03. **VÁCLAV VÁLA**

PRAHA I, 45, roh Kaprové a Žatecké, vedle „Říše loutek"

Ferdinand Strejček, Mladá Boleslav:

Dvě vzpomínky na Aloise Jiráska.

I.

V nynější době, kdy se neblahým způsobem znovu rozmohlo pověstné české „zrádcování", nebude snad již od místa osvěžit neuvěřitelnou zkazku minulosti, že ani náš veliký Alois Jirásek neušel před lety směšným přímo útokům některých svých nepřátel, kteří osvědčeného buditele pravého vlastenectví chtěli mermomocí dostat na pranýř hanby.

Dověděl jsem se o pochopitelném rozhořčení Jiráskově z jeho vlastního obšírného dopisu Svatopluku Čechovi, který by si každý zájemce mohl přečíst v museu Svatopluka Čecha, kde je zachován v Čechově korespondenci. Oč tehdy (v letech devadesátých) vlastně šlo, vyplývá z dopisu, který dnes nemám po ruce, velmi jasně. Jirásek byl totiž zvolen do výboru spolku pro postavení pomníku Jana Husa v Praze, ale nepřijal volbu, což dalo podnět k útokům na jeho čistý charakter. Protože se nemohl dočkat náležité očisty z řad ostatních členů dotyčného výboru, obrátil se k nejvýznamnějšímu z nich, k „miláčku národa" Svatopluku Čechovi, aby aspoň u tohoto přítele obhájil své stanovisko.

Pokud si pamatuji, vysvětluje svůj nesouhlas s volbou hlavně poměry rodinnými, mne však poučil spisovatel sám ještě o jiném důvodu. Když jsem totiž uvedený dopis našel v registratuře Svatopluka Čecha a ukázal jsem ho slečně Zdeňce Čechové, vyzvala mne jemnocitná strážkyně bratrovy pozůstalosti, abych se Jiráska zeptal, nemá-li dopis být zničen. Vyžádal jsem si tedy u vzácného svého příznivce, jakým mi zůstal autor F. L. Věka až do své smrti, zvláštní slyšení. Dostal jsem odpověď, datovanou v Praze dne 22. prosince 1915, za první světové války, v níž mi Alois Jirásek určuje dobu, kdy bych ho mohl navštívit: „Bývám dopoledne doma, nejjistěji do jedenácté, odpoledne pak do čtvrté. Druhý svátek (v neděli) budu jen do třetí hodiny odpolední doma."

Nepamatuji se již dnes přesně, které dopoledne jsem pozvání použil, zato však obsah naší rozmluvy mi pevně utkvěl v paměti. Když jsem se totiž po několika větách zahajovacích vytasil se starým listem obranným, a Jirásek si ho zběžně přečetl, hned se vyjádřil v tom smyslu, aby dopis ničen nebyl, naopak, projevil uspokojení, že je zachován, že o něm vím a že bude za svého pisatele mluvit ještě po jeho smrti.

„Mám svoje nepřátele, vím o nich", pokračoval pak Jirásek v rozmluvě, „nejsem tak nezkušený, abych věřil, že se proti mně nevytáhne s nějakými pomluvami a klepy. Vždyť jsou jistě zachovány protokoly spolku pro postavení pomníku Jana Husa a moje aféra se přetřásala i v některých listech. Za svoje někdejší rozhodnutí se nestydím, vždyť přece každý můj čtenář ví, kolikrát jsem psal o našem zastánci pravdy. Rádi se chlubíme názvem n á r o d H u s ů v, ale jak vzdáleni jsme jeho ideálů! Kdo má jiné přesvědčení než nějaký náš nesnášenlivec, už je pohazován blátem a špínou. A přece dal Hus život za volnost přesvědčení, za volnost svědomí! Vážím si Husa jako nejvznešenějšího vzoru charakteru, ale nemohu přece souhlasit se vším, co se děje s památkou tohoto národního

světce. Když jsem čítal v novinách, jak i spolek pro postavení pomníku zneužívá krásné myšlenky jako štvanice proti českým kněžím, kteří přece nemohou za to, co se dálo před staletími, bývalo mi to proti mysli a nemohl jsem se ztotožňovat s názory, které úplně odporovaly Husovu úsilí o vyšší pravdu. Vždyť to byl právě Hus, který zavrhoval každé násilné vnucování cizího přesvědčení lidem jinak myslícím a jinak cítícím, proto jsem se ani já nijak neprohřešil proti jeho zásadám, nýbrž naopak jich se přidržel, když jsem vycítil, že mezi opravdové ctitele památky Husovy vmísilo se i dost takových, kteří si z Husa dělali nástroj na potírání nepohodlných odpůrců. Víte z mých povídek, jak přesně rozeznávám dobré kněze od špatných, všude je koukol mezi pšenicí, ale že by koukol převládal, pokládám za vyloučeno, a nikdy jsem nestrpěl, aby k vůli několika vinníkům trpěli i nevinní."

II.

Po druhé v životě a vlastně také naposledy, protože jsem se později setkal s Aloisem Jiráskem již jen mimo jeho domov, vyhledal jsem Mistra v jeho bytě někdy v roce 1924, kdy mi nedalo a přišel jsem si pro odpověď, na kterou jsem léta marně čekal. Šlo mi totiž o Jiráskův názor na různé ty brusy, které tísnily jako chomout každého píšícího Čecha. Nalézám mezi dopisy, že jsem již v srpnu 1917 požádal Jiráska o několik vět jeho stanoviska a že mi tehdy napsal (v Hronově 4. září 1917):

»Srdečně děkuji za Vaše pojednání ve Věstníku Jednoty, kteréž mne velmi zajímalo. Promiňte, prosím, že teprve teď děkuji a na Vaše listy odpovídám. Byl jsem v neodkladné práci, uhodily také různé starosti a proto jsem neodpověděl včas. A nyní nával korespondence. Sedím celé dni a odpisuji. A to, co si přejete, bylo by celé pojednání „o mé předpravě jazykové" a „jaké je mé stanovisko k živé řeči lidové a k tak zvaným brusům".

Rád bych vyhověl Vašemu přání, ale teď, promiňte laskavě, není mně možná. Není času a té chvíle také ne mysli na tuto práci. Později bych mohl něco napsati, ačkoli se té filologie bojím.«

Sedm let poté napsal jsem brožuru »„Naše řeč" a naše řeč«, kterou jsem pak obšťastnil všecky známé spisovatele s prosbou, aby mým vývodům věnovali trochu pozornosti a vyjádřili se, zda souhlasí či ne. Tehdy byla v sázce moje čest, neboť jsem byl nepodepsaným odpůrcem v Naší řeči zlehčován, ačkoli jsem svoji „obranu českých básníků" podepřel ve všem autoritou Jana Gebauera, jehož jsem býval posluchačem a od něhož jsem získal nejlepší vysvědčení, jaké vydával jen velice zřídka. Od četných spisovatelů došly upřímné projevy souhlasu, jenom tři se neozvali: Viktor Dyk, K. V. Rais a — Alois Jirásek. Se všemi jsem brzy potom mluvil a také u Jiráska jsem zaklepal a byl předpuštěn, třebaže tehdy již Mistr často postonával a v dobu, kdy jsem zazvonil, nebyl právě „v dobré kůži", jak mi řekl.

Na moji omluvu, proč obtěžuji svou návštěvou, upamatoval se Jirásek hned, že moji brožurku dostal, nemohl se však prý do ní důkladněji podívat pro častější indisposici. Přesto jsem se tenkrát dověděl aspoň to, nač jsem se ptal již r. 1917, jak totiž nabyl náš Jirásek vzácné dokonalosti vyjadřovací, jazykové.

„Jsem historik", začal Jirásek, „filologií jsem se zabýval jen pokud jsem potřeboval. Soudím, že jsem již v dětství vytříbil svůj jazykový cit natolik, abych mohl rozeznat zrno od plevy. Četl jsem hodně a tento způsob vzdělávací pokládám za nejlepší. Působil na mne hlavně náš Tyl, kteréhožto našeho klasika bych doporučoval každému, kdo si chce osvojit smysl pro tak zvaný živý sloh. Jinak jsem se mnohému naučil také od našich historiků, nejen od Palackého, ale i od Tomka, který je sice dost suchopárný, ale ze svých pramenů načerpal hodně příléhavých výrazů a jasných obratů. Brusy, zejména Matiční, prostudoval jsem postupně taky, ale často jsem nad nimi zavrtěl hlavou. Jejich náhrady za rozličné kazimluvy a cizomluvy silně zviklaly moji víru v spolehlivost theoretiků. Musil jsem někdy některé slovo opisovat celou větou, abych brusům vyhověl. Tak na př. si pamatuji, kolikrát jsem se potýkal s náhradami za germanismy prosaditi něco, přeháněti a pod. Proč byla zavržena předložka kvůli, nikdy jsem nepochopil. Řekl mi ondyno jeden krajan, že přijel kvůli mně do Prahy, a já o tom neměl ani tušení. Když se ta předložka může vztahovat k živé osobě, která v tom případě vůli nemá, proč by se totéž nemohlo říci o věci? Němec taky říká „um seiner Wirtschaft willen" a nikdo ho proto nekárá. A to jsou Němci, známí puntičkáři! Souhlasím s vámi, že bude třeba brusy důkladně zrevidovat, ale k tomu asi dojde teprve, až bude vydán nový slovník. Zavádění ještě nějakých dalších novot, omezujících spisovatelskou volnost, narazilo by jistě na odpor, theoretikové nesmějí přepínat trpělivost praktiků, to je jisté."

Názory tak velkého „praktika", jako byl bez odporu náš Alois Jirásek, nejsou tu zachyceny doslovně, musil jsem nyní doplnit svoje poznámky, které jsem si narychlo udělal po rozmluvě, podle souvislosti; s velikým uspokojením mohu však nakonec prohlásit, že příští léta (po roce 1924) dala plně za pravdu nejen mé brožurce, ale také námitkám slavného stylisty Aloise Jiráska proti neoprávněným diktaturám brusů a jejich pokračovatelů.

Čtěte časopisy

„ČESKÉ LIDOVÉ DIVADLO"

a

„ZPRÁVY ÚMDOČ"!

Alex Berndorf-Nepomucký:

Dvě básně z roku 1942.

I. Hronov.

Duch Jiráskův tu vane odevšad . . .
Z dřevěných chýšek, z dumných, vonných lesů,
z miloučce teplé šachovnice lad . . .
Tvé skráně ovane tu tisíckrát,
jak jeseň vůní rozkvetlého vřesu . . .

V hřbitovním chrámě políbí tvou skráň,
nad hrobem Justky cítíš jeho vání,
jím dýše farská, zalesněná stráň
a vše, co pohladila Jeho dlaň . . .
Tu vše se nyní Jemu vděčně sklání . . .

O šťastné Padolí! Tvá Metuje
o lásce k Mistru pěje píseň vděčnou!
Nechť její naděj víru ukuje,
nechť odtud v širou zem se rozduje,
nechť zůstane nám Lásky písní věčnou . . .

II. Turov.

Jiráskův Turov na mne z dálky kývá
a zve mne na své hrdé, pevné témě.
Cos divného se v nitru mém pak schvívá,
když s jeho čela zrak se v dálku dívá
do různých koutů — Jiráskovy země . . .

Pan Johanes tu drahnou trávil chvíli,
sem spěli Skaláci a tu skryt poklad v skále.
A trpaslíků houf tu toužně kvílí,
když rej svůj tančí ztepilé tu víly,
jak holé kolo o tom svědčí stále.

Jiráskův Turov! Svaté ticho kolem,
jen ostružina rdí se tu a zraje.
Podivné stíny mihají se polem. —
Můj duch se zatím toulá dolem,
uvábен krásou Jiráskova kraje . . .

Lotar Suchý, Turnov:

Vzpomínka.

Nepamatuji si přesně rok, měsíc a den, kdy jsem naposled stiskl ruku drahému mistru Aloisu Jiráskovi.

Bylo to v době, kdy můj milý přítel † Hanuš Jelínek, jeho zeť, byl v Paříži ředitelem tiskové kanceláře našeho ministerstva zahraničí a kdy jsme se často a rádi stýkali.

Odjížděl jsem tehdy se svou ženou do vlasti na dovolenou a přátelé Jelínkovi nás požádali, abychom rodičům paní Boženky s pozdravy a s dopisem odevzdali dárky pro jejich vnoučky.

Jak vítaná a krásná to byla příležitost, abychom zase po letech spatřili oba staroušky, tak drahé nám i národu, v jejich bytě v Resslově ulici!

Po českém zvyku šli jsme vykonat návštěvu po jedenácté dopoledne.

Otevřela nám sama choť mistrova, kterou jsem před dávnými lety poznal, dříve než Aloise Jiráska, u básníka Františka Kvapila. Byla vždy tělem útlá, vzezřením až slabá, ale až do stáří duševně i tělesně svěží a čilá. Přivítala nás víc než mile a slyšíc, že přicházíme z pověření jejích pařížských dětí, tiskla nám vřele ruce a vedla nás dále. Doznala, že mistr před chvílí usnul ve svém křesle v pracovně, ale nedbala naší námitky, že jej nesmí vyrušit, že bychom si zle vyčítali, kdybychom jej připravili i jen o chvilku odpočinku, otevřela tiše, opravdu neslyšně dveře pracovny a zašeptala: „Ještě víc by vyčítal on mně, že jsem ho neprobudila, když přišli ho navštívit staří přátelé, poslové Božence a Hanušovi. Ostatně," zašeptala dále, „nevzbudí ho ani hluk ulice, ani hlomoz kolem jezdící elektrické dráhy, ale ticho, uvidíte, jej záhy probudí."

Byl dojemný pohled na dřímajícího Mistra, posledního buditele a pravého tvůrce našich legií, neboť nebylo jediného legionáře, který by byl z jeho děl nečerpal lásku k českým dějinám a k národu a nevycítil z nich povinnost, nasadit život za jeho osvobození a samostatnost.

Dveře nezavrzly, tiše jsme stáli na jejich prahu, ale drahý Mistr se přesto velmi záhy probudil. V jeho očích se vlídně zalesklo a v tváři zahrál milý úsměv na přivítanou. Ač jsme se neviděli dlouhá léta, okamžitě poznal mne i ženu a přivítal nás teplými slovy a vřelým stiskem ruky.

Musili jsme dlouho jemu a jeho vzácné choti vypravovat o jejich drahých v Paříži a vyslechnout též jejich vypravování o dětech v Praze a zvláště o jejich miláčcích, vnoučatech. Potěšily je dárky, jež pro ně tetička a strýček z Paříže poslali a kdykoliv jsme chtěli se již rozloučit z obavy, že bychom je mohli unavit, zabránili tomu s upřímnou srdečností. A tak jsme mohli odejít až skoro v poledne.

Nikdy později jsme již nespatřili tvůrce „Otce" a „Bratrstva". Teprve těsně před válkou jsme mohli vykonat zbožnou pouť k jeho a jeho choti hrobu na krásném hronovském hřbitově.

Fr. Flos:

V Jiráskově rodišti. *(Vzpomínka.)*

Před dvanácti lety byl Spolek spisovatelů-beletristů „Máj" pozván na slavnosti do Hronova. Přijelo nás tak mnoho, že nestačily hotely, aby nám mohly poskytnout všem noclehy; avšak velmi laskaví hronovští občané nabídli nám vlídné pohostinství.

Přijeli jsme se ženou snad poslední, ale i o nás se ochotní pořadatelé postarali a jeden z nich nás odvedl dost daleko od náměstí — tuším ke Klugarům, jestli mne pamět nemýlí. Otevřel nám z ulice vrátka a ujistil nás, že budeme vlídně přijati.

Vešli jsme do prostorného, čistě uklizeného dvora, v jehož středu vypínal se mohutný košatý strom, snad stoletý. Východní stranu dvora uzavíralo bílé olíčené přízemní stavení, k němuž jsme ihned zaměřili, ale čistý dům byl zpředu i zezadu zavřen. Protože jsme se nikoho nedovolali, usedli jsme pod strom na lavičku v oprávněném očekávání, že se domácí do večera vrátí. Den se schyloval k večeru a tak jsme nemusili dlouho čekat. Náhle se v průčelních dveřích objevila nevysoká, ale hbitá paní a zvala nás, abychom vešli do připraveného pokojíku.

„Byli jsme na poli", omlouvala se, „a trochu déle jsme se zdrželi; to víte, při práci na poli se zapomíná na hodiny. Čím vám mohu posloužit?"

„Nechceme vás obtěžovat", odpověděla žena. „Ukažte mně jen, kde bych mohla načerpat vody. Rádi bychom se po cestě upravili, než odejdeme na slavnost."

„Všecko přinesu", slibovala laskavá paní, „jen si odpočiňte. My půjdeme také, ale později, až si obstaráme hospodářstvíčko."

Velmi spokojeni odcházeli jsme k slavnosti, která se znamenitě vydařila. Zúčastnilo se jí nejen domácí obyvatelstvo, nýbrž i mnoho významných hostí z blízka i z daleka,

Vrátili jsme se pozdě po půlnoci; vrátka i dveře byly otevřeny, takže jsme vešli tiše a nikoho jsme nevyrušili z klidu a spánku.

Teprve příštího rána mohli jsme se porozhlédnout po příjemném pokoji. Všecko tu bylo, jak bývá v „parádní" venkovské světnici, i skleník i záclony i ubrus na stole. Mne však zajímaly především četné fotografie již vybledlé a na všech byl Mistr Alois Jirásek s rodinou.

Když nám domácí paní přinesla snídani, zeptal jsem se, ukazuje na fotografie, kde je získala.

„Božínku, všecky jsem je dostala od paní profesorové, vždyť po léta právě v této světnici o prázdninách bydlívala celá rodina." Z hlasu panina zaznívala pýcha i radost.

„Mistr Alois Jirásek měl a snad ještě má v Hronově dost příbuzných?" — pravila žena po způsobu všech žen, zvědavých na rodinné poměry.

„To jistě, jak na venkově bývá," souhlasila paní, „po staletí smíchají se rodiny, takže jsou samý strýc a samá teta, a když ne víc, aspoň kmotr a kmotřička." Paní se smála a vidouc náš upřímný zájem o rodinu Mistrovu, vypravovala nám, jak milí a jak vážení byli jejich „letní hosté". Radostně vzpomínala: „Pan profesor velmi často psával buď zde, nebo pod stromem a také se mnoho po okolí toulal. Paní byla z míry hodná, pracovitá a jako dobrá hodina. To víte, rodina byla četná a tak se měla co ohánět, aby udržovala pořádek a vycházela se služným páně profesorovým. Pan profesor byl velmi skromný pán, jen mnoho psal, až ho oči bolívaly a kouřil. Sotva málo pojedl a už si zapálil takové malé cigárko; myslím, že mu říkal portoriko. Ty všecky knihy, které tu vidíte, jsou od něho. Už jsem je bezpočtukrát přečetla. Člověku je při čtení, jako kdyby chleba s máslem ukrajoval. Inu, jen hodný člověk dovede napsat tak krásné knihy. U něho nebyla žádná faleš; jak žil, tak spisoval." — Milá paní domácí ani nevěděla, jak správně posoudila práci spisovatelovu.

Vyšel jsem na dvůr a usedl jsem pod mohutný strom. Živě jsem si představil, jak zde Mistr tvořil a jak v rodném kraji vzpomínal na minulost. Zde jistě vykrystalisovaly vzpomínky, z nichž vyrostla kronika „U nás". Jsem starý, pošetilý člověk, který věří, že vesmírem pronikají vlny a zachycují se na vhodných antenách umělců, kteří je zpracují v znamenitá díla.

Alois Jirásek byl miláčkem národa; celý národ znal jeho díla, a dokud je bude s láskou a pochopením číst, bude šťasten; bude vzpomínat nejen na mnohá utrpení, nýbrž i na slávu předků a mravně silen půjde se vztyčenou hlavou po boku vzdělaných národů k nejvyšším metám lidství.

Jako když květinu do vázy vsadí, obrazy - obrázky v rámech a rámečkách lahodně zladí
řezbář *BOHUMIL BEK*
v KUTNÉ HOŘE. Milé upomínkové dřevořezby

Jaromír Švorčík
pily a obchod dřívím
ŽABOKRKY u Hronova

Vlásenky a vousy v Ia provedení dodá
DOUTLÍK - PEČKY

Dobře jíte, dobře spíte
v hotelu Sokol
Hronov *Telefon 43*
Středisko cizinců.
Autodoprava-Garáže.

F. K. Zachoval, Náchod:

Jiráskův padolský konsul.

Byl jím po léta hronovský pan učitel Frant. Souček.

Milý, usměvavý pán, člověk zlatého srdce. Kdo někdy přišel do Hronova, jistě poznal pana učitele Součka. Alois Jirásek sám měl v něm nejoddanějšího přítele a důvěrníka, i nejvěrnějšího služebníka. Pan učitel Souček byl padolský rodák, jeho otec rovněž v Hronově kantořil a byl ředitelem kůru v starožitném farním kostele, u jehož oltáře Alois Jirásek za mlada ministroval. Každoroční prázdninový pobyt Jiráskův v Hronově byl pro pana učitele Součka dobou zvýšené osobní aktivity: cokoliv Mistr v místě potřeboval, pan učitel s největší radostí vždy obstaral. Už jak Mistr přijel se skromnou svou chotí a dětmi, pan učitel se hlásil na nádraží a všechny vítal jako své nejbližší. Mistr Jirásek a všichni členové jeho rodiny této jistě krásné a vzácné oddanosti páně učitelovy si velmi vážili a opláceli ji srdečnou důvěrou a vděčností.

Za mladších let pan učitel Souček několikrát v týdnu zvábil Mistra mezi padolské sousedy, nejčastěji do šenku ve staré radnici, kde za vlahých podvečerů Mistr rád si zahrál v kuželky. Později, když Jiráskova popularita neobyčejně vzrostla, zejména když Alois Jirásek po slavném státním převratu se stal neohroženým mluvčím celého národa, vznikaly všelijaké trampoty. Našlo se mnoho lidí, kteří usilovali buď o nějakou Mistrovu knihu s podpisem, nebo jen i o lístek, někteří ve své smělosti přinesli si i celé balíky knih - a tu při ohlásivší se úporné chorobě Mistrově bývala velká potíž, jak věc šikovně odvrátit. Byť Mistr Jirásek po této stránce vtělená dobrota, neuměl nikomu odříci, i když později zvěděl, že s jeho podpisy na knihách určití lidé provozují nepěkné obchody. Musili často k velké lítosti přísněji zakročovati někteří členové Mistrovy rodiny.

Tuto podpisovou horečku těžce snášel také pan učitel Souček, rovněž velký dobrák od kosti; obraceli se na něho osobně i písemně nesčetní žadatelé a odvolávali se na jeho úzké osobní přátelství s Mistrem, mnozí z nich dokonce žádali, aby je osobně k Mistrovi uvedl - a tak pan učitel Souček býval ve velkých rozpacích. Zejména v dobách, kdy věděl, že slovutný Mistr píše II. díl „Husitského krále" a kdy úporná choroba nepolevovala. Na jedné straně snažil se plně respektovat tolik žádoucí klid Mistrův a na druhé neuměl odříci aspoň těm nejznámnějším, kteří přečasto vážili dalekou cestu do Hronova. - A tak v těchto výjimečných případech předstupoval před Mistra s velikou stísněností! Ale dobrý Mistr Jirásek ihned vždy poznal, co pan učitel Souček má na srdci a s milým úsměvem bral mu už připravené knihy z ruky a ochotně řadil jeden podpis za druhým. Někdy pan učitel Souček i svým nejlepším přátelům musil přece odmítnouti: to když „panu radovi", jak Mistra rád oslovoval, nebylo dobře, jak předtím v kuchyni zjistil u vzácné jeho choti. Za tuto službu byl Alois Jirásek panu učiteli Součkovi srdečně vděčen.

Václav Krofta:

O Aloisu Jiráskovi.

Ve Vzpomínkách členů „Máje", v „Černé hodince" vypravuje Alois Jirásek o svých prvních literárních rozletech a honorářích. A při tom se zmiňuje, jak kdysi, když jako vysokoškolák uveřejnil jakousi črtu z rodného kraje ve „Světozoru", poznali jeho hronovští rodáci zřejmý model, jejž si k povídce vybral. A když právě Jirásek meškal ve svém rodném „Padolí" a zúčastnil se také domácí muziky, přištrachal se k jeho stolu starý sedlák a věnoval mladému dobyvateli Parnasu nápadnou pozornost. Stále si s ním zadával, všemožně se chtěje vlichotit v jeho přízeň. Konečně kápl božskou: přiznal se mladému historikovi, že má veliké obavy, aby ho nedal, jako jeho souseda, do toho „Světozora". A když byl ujištěn, že se tak nestane, neboť měl všelijaké staré škraloupy, o nichž v Hronově vrabci zpívali, měl náramnou radost a častoval Jiráska proti jeho vůli všemožným způsobem. Zaplatil celou jeho útratu, nabízel mu doutníky, zval ho na svatbu své dcery a byl by mu v té chvíli snad modré s nebe snesl za slib, že tak jako jeho soused nepřijde do toho „Světozora".

A náš budoucí Olympan - což na sebe již v „Černé hodince" neprozrazuje - maně prý si tenkrát srovnal honorář, jejž dostal za črtu ve „Světozoru", s útratou, kterou za něho „zatáhl" bodrý sedláček tenkrát při té hronovské muzice. A s povzdechem prý dodal: „Mluviti a psáti stříbro - mlčeti zlato". Potom se člověk diví, že tolik našich pánů novinářů se řídí podle toho hesla!

Divadelní obleky
Masky • Národní kroje

BOHUSLAV PETRÁNEK divadelní závod
Kolín II, Prokopova 40. - Telefon číslo 270

Karel Dewetter:

Jirásek v nebi.

Před milou českou chaloupkou,
jež v svátečním skvěla se lesku,
já shledal se s Aloisem Jiráskem
na pouti své po nebesku.

Tu seděl pod lípou zelenou,
jež květem se oděla zlatým,
v čamárce, v brýlích a kol hlavy zář —
to v českém že nebi je svatým.

Když shléď mě, s úsměvem odložil
svůj papír i zlaté své pero —
A já mu vřele ruku stisk
a pozdravů tlumočil stero.

Že lid náš nad jeho knihami,
jak nad biblí kdysi se sklání
a v štědrém jeho dědictví
že věčné má požehnání.

Než Jirásek jen rukou máv'
a děl, hladě si aureolu:
„Jen ať tam dole, po Čechách,
dobře si vedou spolu!"

Ať rádi se mají a svobody
ať vezdy bdělou jsou stráží —
Měj každý srdce měkké jak chléb,
však třeba-li, z ocele paži! —

Buď Hus jich duší posilou
a Žižka síly vzorem,
pak slunce, jak kalich zářící,
vzplá českým nad Táborem!

Pak jako Bratrstvo vítězné
se s cizáků střetnete vztekem
a v boji-li každý z vás husitou —
je národ pak jediným rekem!

Lad. Fiala, Týnec nad Labem:

Už je tomu dávno . . . .

(Vzpominka trochu jubilejní.)

Ladislav Fiala (člen „Tyla", Kolín) v roli levce Rejska z Jiráskovy „M. D. Rettigové" při IX. Jiráskově Hronovu 1939.

15 let uplynulo od mého prvního zájezdu do Hronova. Tenkrát mne nenapadlo, že se budu rok po roce vracet v místa, všem ochotníkům tak drahá, v místa zrodu, dětství i tvoření velikého Mistra, jehož kronikou „U nás" si budu každým rokem připomínat kraj, Padolí, postavy kroniky s jejich příbytky, pokud ovšem je zatím nesmetla doba nebo neúcta k dílu slavného hronovského rodáka. Pouhou náhodou jsem pak hrál v „Janu Žižkovi": navštívil jsem zákulisí divadla a režisér M. Lederer mně ihned přidělil roli „pražského měšťana". Tak jsem začal hrát v celostátním představení.

Tenkrát jsem málo věděl o krásách Jiráskova kraje, o kouzlu skalnatých hor, lesů a kotlin, o bájném Turovu, Ostaši, Hvězdě, Kovářově rokli, Stěnách, Koruně a majestátném Boru. Neznal jsem půvabný rozhled s Dobrošova do Kladska, romantickou stezku pekelským údolím do Nového Města n. Met., cestou přes bojiště z r. 1866 u Václavic na Branku

a k Vysokovu. Nevěděl jsem nic o jedinečných procházkách přes vrchy do Zlíčka, Srbské, Machova, Sedmákovic a Žďárek, či přes Jírovu horu na Turov, anebo do Maternice. Teprve příštího roku, při zkouškách na „Jana Roháče" ve volných chvílích jsem se sám toulal krajem, hledal nejkratší cesty a nadcházky pěšinami, abych poznal památná místa a bodrý hraničářský lid. To ještě vedla cesta k Maternici nedotčeným starým smrkovým lesem a nebylo nové silnice z Pekla do Nového Města n. Met. Pekelské údolí změnilo později svou tvářnost i cesta k Maternici.

O rok později při „Emigrantu" podnikali jsme společné výlety až za hranice do Chudoby a dál. Stálým návštěvníkem Hronova býval zvěčnělý prof. Štěpnička z Prahy, milá figurka, znalec Jiráskova kraje a chodec výborný. Jednou se nabídl, že nás povede přes Boušín. Šli jsme přes Hájek polními cestičkami a zbloudili jsme až k Havlovicům, rodišti Josefa Regnera (P. Havlovického) a teprve potom přes strže a les jsme dostihli Boušína. Byli jsme poměrně mladí a zacházky jsme nelitovali.

Roku 1936 jsme hráli v celostátním obsazení „Lucernu". Také soubor kolínského „Tyla" byl vybrán pro zahajovací představení s dobře nastudovanou komedií V. Wernera „Lidé na kře". Byli jsme pozváni českou menšinou v Broumově k pohostinskému vystoupení. Broumovští nás přivítali s dojemnou láskou, provázeli nás starobylým městem i klášterem a po představení setrvali s námi dlouho do noci.

V roce 1937 se pohraničí měnilo. Na strategických místech rostla pevnostní pásma. Do Hronova přijížděli noví návštěvníci, houfy výletníků se rozmnožily, hory se plnily vyznavači bohyně Thalie. Soubor vybraných ochotníků zkoušel od rána do pozdní noci „Bratrstvo", takže nám účinkujícím zbývalo málo času k vycházkám. Přes to jsme chodili do Zlíčka. Tam v malé hospůdce s povalovým stropem zapomínali jsme na únavu a oddali se veselí. V kraji se konaly manévry a Hronov ožil československým vojskem. V den národní pouti k Mistrovu hrobu bylo slavnostní defilé vojska na náměstí, kde naposledy řečnil náš Maxa. Za několik dní tento ušlechtilý člověk, veliký vlastenec a ochotník zemřel.

O rok později byl již vzduch nabit nebezpečím války. Naše vojsko nastupovalo do posic. K pevnostem byl výletníkům přístup zakázán. Vzpomínám, jak jsem se dostal nešťastnou náhodou za hranice. Jednoho srpnového dne vyšel jsem z vesnice Dobrošova do lesa a nevědomky minul hraniční kameny. Dostal jsem se až k prvnímu stavení pruské Březové. Poznav omyl spěchal jsem zpět do lesa. Pojednou slyším, že kdosi za mnou běží. Aniž bych se ohlédl, prchal jsem do prudkého kopce, když vtom se ozve za mnou střelba z pušky. K hranicím již bylo asi 50 kroků. Hraniční kameny bylo možno zdola dobře rozeznat. Vtom na mne kdosi volá česky: „Pospěšte si, v patách jsou nám Němci!" Teprve nyní jsem si uvědomil, že můj pronásledovatel byl vlastně sám pronásledovaným. Vysíleni klesli jsme na naší straně a tam jsem se dověděl, že nový společník je z Náchoda. Byl na houbách, přešel hranice a málem padl Němcům do rukou.

Slavnostním představením byl t. r. 1938 „Pan Johanes". Úspěch byl veliký. Obecenstvo správně pochopilo smysl Mistrova díla a závěr hry vyzněl manifestačně. V pondělí 28. srpna jel celý soubor „Johanesa" s rež. Stránským na Hvězdu. V předtuše blížící se války loučili jsme se velmi těžce s krajem, který nám tolik přirostl k srdci. Na zpáteční cestě

pod Kovářovou roklí čekalo nás překvapení. Autobus, který nás měl dopravit do Hronova, nepřijel. Toho dne bylo o třetí hodině poslední představení „Pana Johanesa". Byly téměř 2 hodiny a my netrpělivě čekali na motocyklistu z Hlavňova, který se nabídl obstarat v Polici nad Met. auta. Situace vypadala kriticky, avšak nakonec jsme přece jen hráli s hodinovým zpožděním. Druhý den jsme se rozjížděli do svých domovů. Seděl jsem ve vlaku s tátou Hrdličkou. Z oblohy valil se prudký liják. Jiráskův kraj plakal. Kdesi za Novým Městem nastupovali vojáci do předních posic. A za několik neděl vyrvali nám Němci Broumov s Hvězdou a Kovářovou roklí, Ostaš, Teplické skály a celé území až k Turovu.

IX. Jiráskův Hronov se konal již za okupace. Hráli jsme „Rettigovou". Role ševce Rejska mně „seděla". Když jsem pronesl větu: „Našinec je jen sprostný člověk, ale za groš se neprodá", bouře potlesku nesla se hledištěm. Lid našel záminku odporu proti okupantům. Bylo krásné srpnové počasí. Padolím projížděly mocné divise okupantů do Slezska, aby za několik dní nato udeřili na nepřipravené Polsko. Naše pevnosti byly opuštěny. Přístup k nim volný. Obdivovali jsme masiv pevnostních bunkrů s pancéřovými věžemi, vnitřní zařízení pod zemí a bylo nám teskno.

Příštím rokem jsme se shledali už jen s troskami železa a betonu. Cesty, vedoucí k pevnostem, zarůstaly travou. Přes zákaz překročoval jsem nové hranice a navštěvoval dál Ostaš. Jednou šel se mnou přítel Karel Klečka z Prahy. Byli jsme již za „hranicemi", když jsme spatřili německého strážce s puškou a nasazeným bodlem. Přítel Klečka se dal na útěk. Voják strhl pušku a byl by střelil, kdybych nekřikl na Klečku, aby zůstal stát. Musili jsme se legitimovat a voják hrozivě vyšetřoval, proč můj přítel utíkal. Vysvětlil jsem mu, že z obavy, protože jsme jako turisté nevědomky přešli hranice. Bylo dobře. Propustil nás, ale nahoru do skal jsme už nešli, stačila nám „českobratrská slůj".

Roku 1940 jsme pořádali málo výletů. Denně pršelo. Z Kolína přijeli noví návštěvníci a byl jsem jimi požádán za průvodce. Hrál se „Otec" za režie prof. Minářika, role jsme dobře ovládali, tak bylo dost volného času k procházkám. Vedl jsem výpravu do Ratibořic, na Bělidlo, na Boušín a přes Červený Kostelec zpět do Hronova. Pěkná cesta, tak asi 35 km. Zpívalo se a nikdo se necítil unaven. Dr. Weigert, ochotník a dirigent pěveckého sboru, měl vadu na noze. Nestěžoval si, ale když jsme došli do Hronova, bylo znát, že trpí. Několik dní si poležel.

Roku 1941 jsme naposledy hráli s vybraným souborem „Vojnarku", s kterou jsme později konali zájezdy do Hořic, Pardubic a Nymburka. V Pardubicích po představení byli jsme pohoštěni v hotelu „Veselka". Starost o naše pohodlí převzala jednatelka tamního spolku přítelkyně Žváčková, od které jsem se dověděl, kde je Valčík. O rok později byla paní Žváčková se svým mužem a jinými ochotníky popravena na Zámečku v Pardubicích. V upomínku si uchovávám její korespondenci. Byla to veliká hrdinka a vlastenka.

V době největší persekuce našeho národa přijelo již málo hostů do Hronova. Měli jsme t. r. hrát „Karla IV.", avšak 3 dny před zahájením XII. Jiráskova Hronova byly oslavy zakázány, takže hráli pouze neoficielně vítězné soubory. Počasí nám přálo, proto jsme podnikali časté vycházky. Jednoho dne šli jsme přes Dobrošov do Pekla a potom novou silnicí pekelským údolím. Bylo to v době po vichřici a starou cestou ne-

bylo možno jít. Vyvrácené stromy znemožňovaly průchod. Dr. Košťál z Dašic, redaktor Vl. Zima, štkpt. V. Šilhán a já jsme rázovali za zpěvu všech zakázaných sokolských pochodů a písniček. Zpěv rozléhal se údolím, avšak nikde jsme se necítili bezpečněji, jako právě zde u hranic. Zato v Novém Městě nad Metují jsme byli opatrnější. Při každém kroku jsme se setkávali s dočasnými vládci naší země. O rok později bylo již i v Hronově nebezpečno volně promluvit. Přes to jsme na výletech dováděli. Arch. Freiwald obveseloval, jako vždy, naši společnost, která v letech okupace prořidla.

Zůstali jsme Hronovu věrni i v těžkých dobách, ale „pravých" Hronováků bys spočítal na prstech: Freiwald, Košťál, Sunek, Kopáček, Ing. Sommer-Rydvan, Dr. Rektorisová, Šilhán a z nových primář Dr. Širc z Mělníka a Ing. Pilc z Přerova. Vzpomínám na celodenní výlet na Bor: Vyšli jsme v dopoledních hodinách za parného dne přes Sedmákovice, Závrchy a Machovské končiny. V hostinci u Širlů jsme se posilnili douškem limonády. Jiného už tenkrát nebylo. Za Širlovou zahradou byly první chalupy pruského Stroužného. Po odpočinku vydali jsme se vzhůru přes hranice, minuli Bukovinu a po našem území pokračovali v cestě. Bor mne lákal, proto jsem odbočil do skal, nedbaje nebezpečí, které hrozilo každému pro překročení hranic. Vystoupiv po schodech skalami nahoru, ocitl jsem se před horskou boudou. Zašel jsem do restaurace a za stolem seděl hraniční strážce. Už jsem se viděl na pár neděl v německé trestnici, avšak nikdo si mne nevšímal, ani když jsem platil „protektorátními" penězi. Vyšel jsem na „Vyhlídku" a pohled, který se mi s nejvyššího místa Boru zjevil, zůstane nezapomenutelný. Hejšovina zdála se na dosah ruky, ale nejkrásnější byl výhled k nám do Čech a na Krkonoše. Zpět s Boru jsme šli přes Machov na Srbskou. Přes nesnesitelné vedro a únavu, hlavně dámské společnosti, jsme žertovali a křičeli na Bor, že bude brzy náš. Dr. Košťál byl jiného mínění. O Boru nechtěl ani slyšet, ať prý si ten kopec Prajzi nechají. Však o tom složil nebožtík Freiwald pěknou říkanku:

Jdem na turu, do skal vzhůru
cestou prašnou, s prázdnou brašnou,
rokle zrádné, pití žádné,
cesta dlouhá, marná touha.
Ať jsem skopec! sviňa kopec!

K rýmovačce pak nakreslil horu, na jejímž úpatí byl ukazatel cesty s nápisem: Fiala-Rockle 29 km, po kopci roztroušené oběti výletu a na vrcholu šibenici, na které visí vedoucí výpravy.

Byl poslední rok před revolucí: V Hronově, jako všude tou dobou, sirény denně hlásily letecké nebezpečí. Na vycházkách jsme pozorovali americká letadla. 24 srpna 1944 při poplachu došla nás do Hronova zvěst, že Kolín byl bombardován. Zpráva se ukázala pravdivou. Náš poslední výlet byl na Hvězdu. Šli jsme přes Žďár, Bukovicí na Hlavňov po silnici, třeba že jsem doporučoval kratší cestu. Přítel Šilhán se cestou setkal s babkou, nesoucí baťoh jablek. Hovorná stařena přemluvila společnost, aby šla touž cestou, že jde také do Hlavňova. Vašek Šilhán se zato nabídl, že ponese babce jablka. Slunce pražilo a společnost šla rychleji než obvykle, abychom dostihli vlak, jedoucí zpět do Hronova. Ušli jsme asi pět

kilometrů a z Václava jen lilo. Obec Hlavňov je nekonečná. Táhne se údolím. Babka bydlila až na konci vesnice. Přesto, že jsme Š. nabízeli pomoc, vydržel. Za vesnicí je cesta do Kovářovy rokle. Došli jsme k hraničním kolíkům pod roklí a bylo po výletě. Přes hranice se nikomu nechtělo. Rozladěni vraceli jsme se přes Polici n. Met. do Maršova a druhý den se rozjeli do svých domovů.

V roce 1945—46 jsme Hronova užili již v osvobozené vlasti. Po sedmi letech vrátili jsme se do skal, měst a vesniček, které po odsunu Němců dostaly nové obyvatele. Rozšířili jsme pořad výletů opět na Adršpach, Skály (Bischofstein) až do Broumova. Svobodně a volně procházeli jsme krajem, nyní již navždy naším, krajem Jiráskovým a Boženy Němcové. —

Co by měl znát každý divadelník

Knihy, které přispějí k prohloubení vaší divadelní práce

Prof. dr. Vilém Mathesius: ČEŠTINA A OBECNÝ JAZYKOZPYT
Stati, které poutavým způsobem zasvěcují do všech zvláštností a zajímavostí mateřštiny, přinášejí nové these o básnickém a dramatickém přednesu a upozorňují na nejčastější vady ve výslovnosti.
Stran 468. Brož. 145,— Kčs, váz. 170,— Kčs.

Jiří Frejka: ŽELEZNÁ DOBA DIVADLA
Soubor zásadních statí na okraj soudobého divadelního života z pera význačného představitele české režijní avantgardy.
Stran 140. Brož. 60,— Kčs, váz. 85,— Kčs.

Jan Rey: UČEBNICE AKADEMICKÉHO TANCE
První české dílo, podávající s použitím francouzského a nového českého názvosloví základy klasického baletu.
Stran 64. Brož. 45,— Kčs

Jindřich Vodák: EDUARD VOJAN
Knížka velkého českého kritika o velkém českém herci, v níž je osobnost Vojanova zachycena v posudcích, chronologicky seřazených.
Třetí vydání, stran 216. Brož. 80,— Kčs, váz. 105,— Kčs.

Jindřich Vodák: CESTOU
Kritické stati z literárního, divadelního, výtvarného i hudebního oboru jsou v tomto souboru skvělým průvodcem po umění.
Stran 464. Brož. 145,— Kčs, váz. 175,— Kčs.

Jindřich Vodák: KAPITOLY O DRAMATĚ
Zásadní stati největšího českého divadelního kritika, jenž v nich ve zkratce podal své pojetí estetiky dramatu a nastínil základy pražské dramaturgie. **Druhé vydání v tisku.**

RYTMUS, měsíčník pro soudobou hudbu
Předpokladem dobré divadelní práce je hudební vyspělost. Vaše hudební vzdělání doplní hudební časopis mladé generace, který vychází desetkrát ročně. Rediguje dr. Karel Reiner.
Číslo 10,— Kčs, roční předplatné 100,— Kčs.

U knihkupců **Melantrich**

E. Hojdarová, Prachatice:

Před patnácti lety.

(Také vzpomínka jubilejní.)

Městečko Hronov v sev.-vých. Čechách je nazýváno Mekkou čsl. ochotníků: pokud chápou své poslání vážně a pokud jsou prodchnuti posvátným zápalem pro dramatické umění a národní myšlenku. I. Jiráskův Hronov v roce 1931 byl překvapením pro návštěvníka tak milým, že zaujal, ba zavázal ho k opětné návštěvě a vzbudil nezkrotnou touhu, účastnit se ho činně.

Hráti v hronovském Jiráskově divadle bylo i touhou pisatelky těchto řádků, touhou, která došla splnění o II. Jiráskově Hronovu roku 1932 v slavnostním představení Mistrova „Jana Husa". Vůdčí myšlenkou oslav památky našeho nejnárodnějšího spisovatele bylo právě také tehdy utužení československé jednoty. Nemohla býti lépe dokumentována, nežli protektorátem tehdejšího ministra vnitra Dra Juraje Slávika a zájezdem Div. sdružení z Bánskej Bystrice.

Referát musí začíti od půlnoci dne 13. srpna, kdy jsem dojela společně s některými funkcionáři ÚMDOČ do Hronova; žel, že pro poruchu na autu zmeškali jsme zahajovací koncert prof. Wiedermanna na divadelní varhany. Ale druhého dne po uvítání slovenských hostí, na jejichž počest prof. Wiedermann improvisoval matinée, měli jsme příležitost obdivovat nejen vrcholné umění tohoto mistra, ale též mnohostrannost nástroje. Bylo možno na něm vyloudit i všechny zvuky, nutné k doplnění jevištních efektů. Celý orchestr je ukryt v komůrce, poměrně malé, všechno zpěvné ptactvo, i kukačku jste z ní slyšeli, i bouři a vzdálené hřmění děl. Prof. Wiedermann reprodukoval vážnou tvorbu církevní, naše i cizí klasiky i nejmodernější jazzové taneční skladby s neodolatelnou vervou a dokonalou klavírní technikou, které ovládání tohoto nástroje vyžaduje.

Na počest Slováků pak týž den byl pořádán přátelský večírek, skvělý a nadmíru srdečný. Nálada se stupňovala, když dostavili se čelní a vzácní hosté: Dr. Slávik a geniální, temperamentní projektant Jiráskova divadla inž. arch. Freiwald. A kdo měl kdy štěstí být přítomen ať schůzi, poradě nebo družnému besedování za předsednictví starosty ÚMDOČ Dr. Hermana, poznal rozmilou, noblesní atmosféru, kterou tento náš nejpřednější funkcionář a „otec" dovedl kolem sebe vytvořit. Lidé, kteří se jak živi neviděli, žili tu od prvého okamžiku jako jediná veliká rodina v úplné shodě u vědomí stejného nadšení pro stejnou vznešenou myšlenku. I teď jsme se sešli a vítali se s tlukoucím srdcem, šťastni, že jsme se dožili, že opět nastává řada dní, v nichž dokážeme, co dovede opravdová snaha a láska k společné věci.

Serii divadelních her zahájili Slováci 15. srpna hrou J. Stodoly „Bačova žena", dramatem neobyčejné jevištní účinnosti a síly antické tragedie. Dokonalá souhra, přiléhavé typy i kostymy. (Přivezli si dokonce

mladého sedláčka v původním kroji, virtuosa na fujaru, který náladově doplňoval svou písní scény posledního aktu a o večírku nám zazpíval a zahrál). V souboru jsou činni i Češi, již více let na Slovensku žijící, ale nerozeznáte jich podle výslovnosti od pravých Slováků. Výkony Bystrických nás tak uchvátili, že jsme se za nimi rozjeli do Červ. Kostelce, kde hráli naposledy po zájezdu do Náchoda. Lahodně zněla nám libozvučná slovenština, že chtělo se nám poslouchat ji do rána. A nic platno, musíme vše prozradit, poslouchali jsme ji do rána. Po každém představení totiž nastávalo slavné sněmování, hřímal proslov za proslovem, jeden vzletnější, srdečnější druhého, skládány svaté sliby, deklamováno, zpíváno; vážnému tónu následoval humor, tančilo se. Švarný náš pan ministr Dr. Slávik, roztomilý společník, vždy dával nejlepší příklad. A v časných hodinách ranních hlaholila někdejším Padolím, tonoucím v záplavě praporů, hymna poutníků hronovských: „Že ta naše láska není žádný špás, sejdeme se za rok zas a zas a zas". Aby tak farář Havlovický byl vyhlédl z okna své fary a s ním kostelník Antonín Knahl-Kalina. Usmáli by se na sebe, pokývali by hlavou a řekli by si: „Podařilo se nám dílo, podařilo lépe, než jsme očekávali!"

Dne 16. srpna následovalo opět dokonalé představení souboru Vojanova okrsku z Jičína: A. Horákové „Libuňský jemnostpán". Představitel titulní role faráře Marka, J. Šulc, ztělesnil ideálního kněze - člověka - vlastence. Byl skvělým příkladem, k jaké umělecké výši se může ochotník vypracovat. 18. srpna v Borkovcově „Káře Thespidově", sehrané souborem II. Tylova okrsku z Plzně, viděli jsme tklivou postavu J. K. Tyla v kruhu jeho ctitelů a spolutrpitelů. Prožívali jsme s nimi nadšení i utrpení průkopníků ideálních myšlenek. V tomto představení jsme ocenili kázeň, techniku a nadprůměrné talenty představitelů předních rolí. Po divadle nám Plzeňští pěkně zpívali v bývalé „Langrovské hospodě" (U Nás), nyní „hotelu Habr" a předali protektoru oslav s vtipnou básní úhlednou bedýnku „plzeňského moku". Přivezli ji až „ze z Plzně" ve svém autokaru, na němž skvěl se honosně nápis „Kára Thespidova" Plzeň. Následovaly přípitky a kdo vydržel, mohl vyprávěti o velmi velikém veselí a o krátké, tuze krátké noci.

V sobotu 20. srpna byl vzpomínkový večer Spolku spisovatelů-beletristů „Máj". Vzpomínky na Mistra Aloise Jiráska přednesli Fr. Sekanina, F. S. Procházka a jiní. Recitace a zpěv (sl. Švorčíková v kroji zapěla školeným mezzosopránem slovenské písně) jakož i scéna „U Butteauů", proložená zpěvními i hudebními produkcemi, vhodně zapadly do rámce večera. Hronovští ochotníci byli si plně vědomi, že se nesmějí dát zastínit hostujícími skupinami přespolními.

V neděli 21. srpna dopoledne vykonána pietní pouť k Jiráskovu hrobu (však jsme tam chodili skoro denně s každou novou výpravou), kde promluvil poslanec JUDr. Ivánka a zástupce Spolku spis.-beletr. „Máj". Pak manifestační tábor před divadlem s proslovy Dr. J. Slávika a senátora Dra Kaprase. Odpoledne o 3. hodině první představení Jiráskova „Jana Husa". Došla řada na ty, již od 15. srpna připravovali se v Hronově na společných zkouškách na jevišti i po menších skupinách a dvojicích někde v šatnách, v zákulisí a při kávě na terasách divadla. Lidé ze všech končin Čech, ba světa (hrálať i přítelkyně z Ameriky), navzájem se téměř nezna-

Z představení loňského XVI. Jiráskova Hronova. Karel Čapek: R. U. R. (Divadlo **Hanácké obce, Prostějov.**) Postavy: Nina, Helenina chůva (**M. Novotná**), stavitel Alquist, šéf staveb RUR (**Th. Leitner,** rež.).

jící, spojili se tu a stmelili pojednou v celek. Sjeli se, aby pod žezlem vynikajícího ochotnického režis. Maxe Lederera z Jaroměře procítili a prožili před očima sta a sta diváků jedno z nejvýznamnějších dějinných dramat české minulosti. Z 53 účinkujících (mimo kompars) hrálo asi 36 režisérů. Pravda, nesešli jsme se snad nikdy ke zkoušce všichni. V každé scéně musil být někdo zastupován. Milý režisér se někdy chytal za hlavu. Obětaví (neplacení ! ! !) kulisáři klidně si stavěli, spouštěli a stloukali kolem nás své kulisy do představení, jež se v týdnu před námi konala. Neplatila žádná nervosa, nebylo téměř nijakých „zpátky". Sem tam krátká poznámka, stručné upozornění režisérovo nebo bodrý vtip, krátké zasmání a jelo se dál, stále kupředu. Chyběl-li partner, mluvilo se do vzduchu nebo zaskočil sám režisér. Nebylo nejistot, jen příjemný pocit, že tě „ten druhý" nenechá plavat. Škoda, že toho zkoušení nebylo více a déle, pro tu radostnou spolupráci a pro ponaučení. Byliť tu lidé herecky velmi, velmi vyspělí, jimž by se leckdo z nás v úctě poklonil a pozorně, mlčky mnohému od nich přiučil. Celý týden jsme se, pravda, bavili a veselili, slavili, tančili, jezdili na výlety, ale bedlivějšímu pozorovateli neušlo, jak se „husité" chvílemi zahlédali kamsi do neznáma v zadumání, pojednou jakoby nepřítomni, nevšímavi k svému okolí. To si jistě v duchu odříkávali některou část své role, promýšleli scénu a vysílali střelnou modlitbičku: „aby to dobře dopadlo". Nu a dopadlo, musilo! Ústřední

postava dramatu Hus, představována zvěčn. Jul. Mitlöhnerem, působila tak strhujícím dojmem, že se i nám partnerům tajil dech v rozhovorech s ním a musili, musili jsme procítit vše, co autor nám vložil do úst. Věru, napsal nám Mistr Jirásek krásné role! Vzpomínám, jak milý, citlivý i přísný náš režisér „Maxa" (říkalo se mu tak v zákulisí) o zkouškách, po každém zakončení dějství dojetím slzel a škytaje pronášel: »Ne, to je krása, to je „aktšlus!"« I výprava, navržená prof. Leo Richterem z Rokycan, působila sugestivně na herce i diváky. Diskretně, účinně podepřela a vyzvedla průběh a smysl děje. Třikrát se hrál „Jan Hus" před úplně vyprodaným domem. Naposledy v pondělí 22. srpna večer, kdy již největší část přespolních hostí a slavnostních funkcionářů odcestovala.

Po tomto posledním představení bylo poslední přátelské posezení v salonku Jiráskova divadla. Byli tu skoro už jen samí „husité" a někteří jejich přátelé. Bylo to milé, srdečné besedování, poslední přátelská slova od srdce k srdci, naposled zazněla sborem hymna poutníků hronovských: „Že ta naše láska . . ."

Druhého dne k polednímu opouštěli zbylí účastníci II. Jiráskova Hronova ztichlé městečko. Ještě nám vlály na pozdrav prapory, ještě poslední pohled, věnovaný vznosné, klasicky prosté a krásné budově Jiráskova divadla a vše zapadlo do říše nehynoucích vzpomínek na velký svátek uměleckého snažení, vlasteneckého nadšení i lásky ke všemu krásnému . . . .

Ochotnická půjčovna divadelních kostymů, národních krojů a masek

Naše šatna

(majitel Družstvo pro postavení Tylova domu)

Praha I, Dlouhá tř. 25, telefon 642-36

doporučuje ochotnictvu své služby

Ježto čisté výtěžky odevzdává podnik ochotnictvu na zřízení ochotnického stánku (Tylova domu v Praze), podporuje ochotnictvo objednávkami ve svépomocném podniku vlastně sebe.

STUDIO Ú. M. D. O. Č.

V sobotu dne 9. srpna 1947 o 20. hod. večerní
V neděli dne 10. srpna 1947 o 15. hod. odpolední.

ALOIS JIRÁSEK:

F. L. VĚK

Hra z dob našeho národního probuzení o dvou dějstvích a dvanácti obrazech. - Pro scénu upravil: Bedřich Vrbský. - Nastudoval: Jiří Gsöllhofer. - Výtvarnická spolupráce: ing. Bedřich Zeman.

F. L. Věk	Mirko Knejfl
Josef Věk, kramář, jeho otec	Bohumil Beneš
Věková, jeho matka	Anna Trnková
Jacques Butteau	Josef Pič
Bábi Butteau	Anna Kočárková
Pavla, jejich dcery	Libuše Šircová
Lotka, jejich dcery	Zdeňka Brennerová
Betty, jejich dcery	Božena Bulánková
Doktor Václav Thám	Jiří Němeček
Profesor P. Stanislav Vydra	Břetislav Macháček
František Havránek, učitel a regenschori	Rudolf Štorek
Praupner, regenschori u Panny Marie Sněžné	Bedřich Jánský
Strobach, maestro della capella	Josef Linhart
Šebestián Hněvkovský, Věkův spolužák	Ladislav Švarc
Sboristka	Pavla Stehnová
Starý herec	Josef Lašťovka
Truhlář	Břetislav Matula
Mladý herec	Ladislav Šícha
Hostinský	Jan Knopp

První dějství odehrává se v Praze. Druhé dějství v Dobrušce a v Králíkách.

Účinkující jsou členy och. spolků: Malostranská Beseda, Praha-III., Spolek div. ochotníků, Rakovník, Vyšehradský vzdělávací sbor, Praha-II., „Vojan", Mělník, Scéna slovanských autorů, Praha, Vzdělávací beseda „Jirásek", Žižkov, „Tyl", Žižkov, Měšťanská Beseda, Praha-II., Spolek divadelních ochotníků, Humpolec.

Jiří O. Gsöllhofer:

Jiráskův „F. L. Věk".

Když se uvažovalo ve výkonném výboru ÚMDOČ o výběru některé z Jiráskových divadelních her pro letošní Hronov, měli jsme tři možnosti: buď sáhnouti po některé z děl, které byly již v Hronově hrány, nastudovati jeho nehranou „Samotu", anebo sáhnouti po některé dramatisaci jeho románů.

Po zralém uvážení vybrali jsme dramatisaci „F. L. Věka" od Bedřicha Vrbského. Prostředí samo nás lákalo, ona nám tak milá doba probuzenecká, z níž vlastně duchovně vyrůstalo naše české ochotnictví — doba vlasteneckého nadšení a snažení sloužiti svému národu, svému mateřskému jazyku. Vždyť je to i náš úkol, naše snažení. Cítíme, jak blízké jsou nám postavy tohoto nesmrtelného románu Jiráskova, které tu před našimi zraky ožijí. Jsou to naši předchůdci v oné velké lásce k českému divadelnictví a k českému jazyku.

A pak ona vůdčí myšlenka, kterou čerpáme ze slov Václava Tháma, jež pravil k mladému Věkovi: „Tedy pozítří odjedou; domů k otci a k matce, která na ně beztoho již v úzkosti čeká. Tam budou řádným kupcem, sousedem a prvním vlastencem a budou poučovat a působit, aby zmoudřeli zhloupělí a pošetilí, aby již nepotupovali a nezavrhovali svého přirozeného jazyka. Pak ostudilí a ve zvelebování země své zlenilí Čechové nastoupí na jejich šlépěje a opravdově si připílí a dokáží se věrnými a opravdovými vlastenci, jakým jsem byl já a jakým jsou oni."

Jak krásná to slova a jak i dnes jsou živá! Ta slova nenáleží jen F. L. Věkovi, ta náleží nám všem, českým ochotníkům. Vraťme se domů, buďme řádnými občany a vlastenci, poučujme své okolí, šiřme lásku k našemu mateřskému jazyku, pracujme každý na svém místě! Nejenom v Praze, Brně, Plzni, ale v každém městě, městečku i v každé vísce! Tak k nám hovoří Jiráskova hra, tak ji chápeme a proto ji uvádíme na zahájení letošního XVII. Jiráskova Hronova.

NEJŠIRŠÍ POJISTNOU OCHRANOU VE SLUŽBÁCH NÁRODA
PRVNÍ
ČESKOSLOVENSKÁ
POJIŠŤOVNA
NÁRODNÍ PODNIK
ŘEDITELSTVÍ PRO ČECHY
PRAHA II., SPÁLENÁ 14

Divadelní ochotnická jednota „Tyl", Rakovník

V neděli dne 10. srpna 1947 o 20. hod. večerní
V pondělí dne 11. srpna 1947 o 20. hod. večerní

ARNOŠT DVOŘÁK:

Nová Oresteia

Tragedie o třech dějstvích.

Režie: Sláva Cón. - Scéna a kostymy: Ing. arch. Jiří Vopršal.
Balet: A. Lorber. - Hudba: M. Mayer. - Účesy: V. Sixta. -
Masky vlastní.

OSOBY:

Orestes	Sláva Cón
Klytaimnestra, jeho matka . . .	Inka Liebscherová
Elektra, sestra Orestova	Eva Hynková
Agamemnon, choť Klytaimnestřin	Karel Lukeš
Aigisthos, její milenec	Jiří Vopršál
Kasandra, zajatá mladá věštkyně	Táňa Linhartová
První zpěvák	Eduard Kalík
Druhý zpěvák	Břetislav Tuček
Hlídač paláce	Bohumil Marek
První vojín	Ladislav Dufek
Druhý vojín	Oldřich Pinkas
První náčelník sboru starců . .	Duca Linhart
Druhý náčelník sboru starců . .	Bohumil Beneš
První náčelnice sboru družek . .	Ludmila Krčmářová
Druhá náčelnice sboru družek . .	Jaroslava Zíková
Nejstarší služka	Marie Linhartová

Sbor starců. - Sbor družek. - Sbor tanečnic. - Sbor lític. -
Země. - Vesmír. - Lid. - Vojsko.

Děj hry v bájné době lidstva, před palácem Agamemnonovým.

Sláva Cón, Rakovník:

Wintrovo město v zaslíbeném kraji . . .

Rakovničtí divadelní poutníci dojíždějí do své Mekky . . . S obnaženými hlavami a rozechvělými srdci vstupujeme do chrámu nejhorečnatějších a nejžhavějších přání, snů a modliteb všech československých ochotníků. Přijíždíme s hrou Arnošta Dvořáka „Nová Oresteia", která je poplatná a vypracovaná podle starořeckého mohutného dramatu Aischylova.

Hru přísných antických linií přebásnil velmi šťastně a s láskou český autor do nám přístupné smyslné intonace a vybarvil ji sytostí. Krásná nosnost motivu tak poctivě vypracovaného se svými jemnými kontrasty si zaslouží, aby byla oprášena a vynesena zpod pultu zapomnění.

Nejsme spolkem, který se specialisuje pro hronovskou soutěž a zapomíná na svou pravou povinnost. V našem kraji, a jistě se tak stalo i jinde, nesplnilo oblastní divadlo svůj úkol. Proto jsme musili my, divadelní amatéři, do prvé řady kulturní divadelní bitvy. Nedoplňujeme již a neasistujeme profesionální scéně, která k nám zajížděla, ale stali jsme se vůdčím divadelním duchem kraje. Tím chci říci, že nestudujeme celý rok jedinou hru, se kterou se vrháme do soutěže. Svou bohatou činností snažíme se naplnit úkol budovatelský, který musí především zajistit divadlu mládež. Mládeží chceme doplnit práci poctivých, neúmorných pracovníků a její pomocí vyhnat z divadla ducha lenosti, unavenosti, zestárlosti a hlavně omrzelosti.

Je to tuhá, přetuhá práce, ale my se jí nebojíme a pevně věříme, že se nám podaří. Prvým velikým kladem a odměnou nám je dnešní slavný náš hronovský den.

K provedení hry poznamenáváme společně s autorem scény, naším Ing. Jiřím Vopršálem:

Naše práce není nikým ovlivněna. Premiéru jsme uvedli daleko dříve, než na naší první scéně byl hrán prvý díl původní Aischylovy tragedie.

Úmyslně jsme se vyhnuli antickému pathosu, který v moderním pojetí divadla snadno by nás zavedl do propadla fraškovitosti. Proto jsme také provedli úpravu třetího aktu. Neříkáme, že jsme neomylní, nebo že máme pravdu, ale chceme vyjádřit to, co sami cítíme tak, jak uvidíte a uslyšíte. Nekopírujeme, hledáme svou novou cestu.

„Malý je člověka prach, však velké jsou člověka cíle a touhy . . . " říká autor námi hrané hry.

A dnes tedy hrajeme. Nuž, zni, útržku našich srdcí, zni, písni mládí a nadšení . . .

Ing. arch. Jiří Vopršal, Rakovník:

Slovo o výpravě.

Skupiny z Dvořákovy „Nové Oresteie" (Div. jedn. ochotn. „Tyl", Rakovník): **Orestes** (Sláva Cón) — **Sbor starců — Sbor družek — Sbor lític.**

Básník řekl své hrou, režisér s pánem jeviště: hercem tlumočí a ztělesňují jeho myšlenky. Není proto malým úkolem pro výtvarníka, aby se zařadil mezi tyto tvůrčí divadelní činitele tak nenápadně, aby neporušil skladebné linie celého díla a naopak, aby stylisací skutečnosti přispěl divákovi v chápání celého díla znázorněním pravé vnitřní funkce celého děje.

Úkol nemalý, chceme-li podpořit snahy a práci ostatních spolutvořitelů díla a vystříhat se samoúčelného řešení, bez ohledu na potřeby díla. Rakovnické ochotnické divadlo prodělalo všechny fáze a údobí tvoření jevištní výpravy, od éry naturalistické, realistické až ke kubismu a surrealismu. Je tu znát stopa silných jedinců — nezapomenutelných umělců prof. L. Kaigla, prof. R. Pucholta st., prof. Fr. Lexy, Ing. Ant. Vopršala, učitelů a rádců dnešních mnoha známých jevištních výtvarníků. Používám této příležitosti, abych jim za nás za všechny poděkoval ze srdce. A dostává-li se dnes po prvé ochotnické divadlo Rakovníka na nejvyšší metu — do Hronova — snu to všech ochotníků, může hrdě pohledět zpět a býti spokojeno — pokud toto slovo lze vůbec s divadlem a jeho prací spojit, že přichází na scénu v duchu, chcete-li, oproštěného novorealismu, nezatěžujícího scénu ničím, než funkčním prvkem.

Úkol zvládnouti scénicky Oresteiu nebyl snadný, zvláště pak vzhledem ochotnických možností jevištního prostoru a jeho vybavení. Řešení, které nám společně s režisérem Cónem vycházelo jako jedině zvládnutelné, jest to, jež Vám představujeme, když jsme se rozhodli pro scénu simultánní, neměnnou.

Že volil jsem řešení stavby až do orchestru jest jen výsledek snahy navázat na starou tradici řeckého divadla, kde orchestra byla vlastně hrací plochou. Snažíme se tím, že nepoužíváme ani opony — ukončujíce či zahajujíce vlastní děj světly — zbezprostředniti vztah diváka k jevišti a herci na míru nejvyšší.

Divadelní jednota ochotnická „Tyl", Rakovník. — Arnošt Dvořák: „Nová Oresteia". — Postavy (zleva): **Orestes** — Sláva Cón. **Aigisthos** — Jiří Vopršál. **Klytaimnestra** — Inka Liebscherová.

Je velmi těžko v divadelní výtvarné zkratce předvésti diváku nepřeberně vznešenou architekturu hellenského národa, jehož Prozřetelnost obšťastnila natolik, že uměl zpodobnit, dík svému velikému nadání umě-

leckému, všechno to krásné, co vzešlo z jeho ušlechtilého ducha, formou tak účinnou. Chceme zúderněním typicky skladebných prvků řecké architektury vyvolat v diváku představu náměstí, prostoru před palácem, mohylou, u hradeb a vstupní brány. Snažíme se, aby prostředky, které volíme, byť jednoduché — byly účinné. Úkol štěpí se pak na dvě úlohy, vzájemně se doplňující a těsně spolu souvisící: komposici prostoru a komposici barev. Rozvrstvením prostoru ve směru vertikálním na několik hracích ploch, výškově diferencovaných, chce scéna umožniti režiséru řešení mnoha míst ve hře, které nutně potřebují svá milieu. Na levé straně pak opakujícím se motivem neukončených sloupů, předložených před řez opony, chceme zapojiti prostor hlediště do prostoru jeviště.

Na pravé straně ústředním motivem jest mohyla. Napojení její za zadní stavbu je řešeno klidným spojením diferencovaných praktikáblů, kam o samotě je situován zlomený sloup — místo záměrně připravované pro soud. Zadní jeviště zabírá stavba paláce se schodištěm, samostatně ukončená a stavebně ucelená. Po jejích stranách dvě zídky spojují zadní část jeviště pohledově s bočnými stavbami. Úkol barevný jest v podstatě lehčí: čtyři základní barvy: černá-bílá, červená-modrá. Bílá barva čistoty, nevinnosti — barva Elektry, Oresta a důstojných senátorů, černá — barva temna, tmy a úzkosti, nejasnosti — barva soudců, Kasandry, modrá — klidu — vesmíru, barva červená — znak krve, vražd, vzpoury proti tyranii. Zásadně je architektura bílá a černá. Sloupy černé, odkud přichází vždy nejistota, kam utíká se štvaný za pravdou, odkud přichází celá temná zápletka hry. Bílý palác, který vše překoná, zůstává věčnou pravdou. Mohyla, v níž leží nejčistší člověk — bílá a pod ní bílé místo královského nástroje — harfy. Nad palácem rudé, krvavé mraky, věštící od začátku krvavou tragedii. A nad vším klene se barva vesmíru — nekonečného — nezměrného — modř.

Do jaké míry se nám náš úkol podařil, posoudíte sami, budeme vděčni, vyrovnáme-li se s tímto nemalým problémem alespoň se ctí.

A ještě slovo: vše, co vidíte, je dílem ochotnických rukou. A bylo jich hodně zapotřebí, ať již truhláři, čalouníci, malíři, osvětlovači či švadleny atd. Všem těm, kteří neviděni, bojují s námi boj o čestné umístění se na prknech tak závažné scény, jako je Hronov, dovolte, abych vyslovil dík. Je to jediná odměna, kterou jim může dát ochotnické divadlo.

XVII. Jiráskovu Hronovu zdar!

Grafický závod

A. J. VOTRUBA A SYN, HRONOV

Ochotnická jednota, Bělá pod Bezdězem

V úterý dne 12. srpna 1947 o 20. hod. večerní

PŘEDSTAVENÍ MLADÝCH

JAROSLAV HILBERT:

Vina

Drama o 3 jednáních. - Režie a návrh scény: Vlad. Hrubý. Masky: M. Nohl. - Kostymy: Naše šatna. - Techn. vedení: M. Kovář.

OSOBY:

Mařáková	M. Zárubová
Mína, její dcera	J. Šulcová
Jiří Mařák, sochař, její syn . . .	F. Müller
Stanislav Hošek, básník	Vl. Vaníček
Ing. Uhlíř	M. Šanda

Přestávka po prvním jednání.

Ing C. Vlad. Hrubý, Bělá pod Bezdězem:

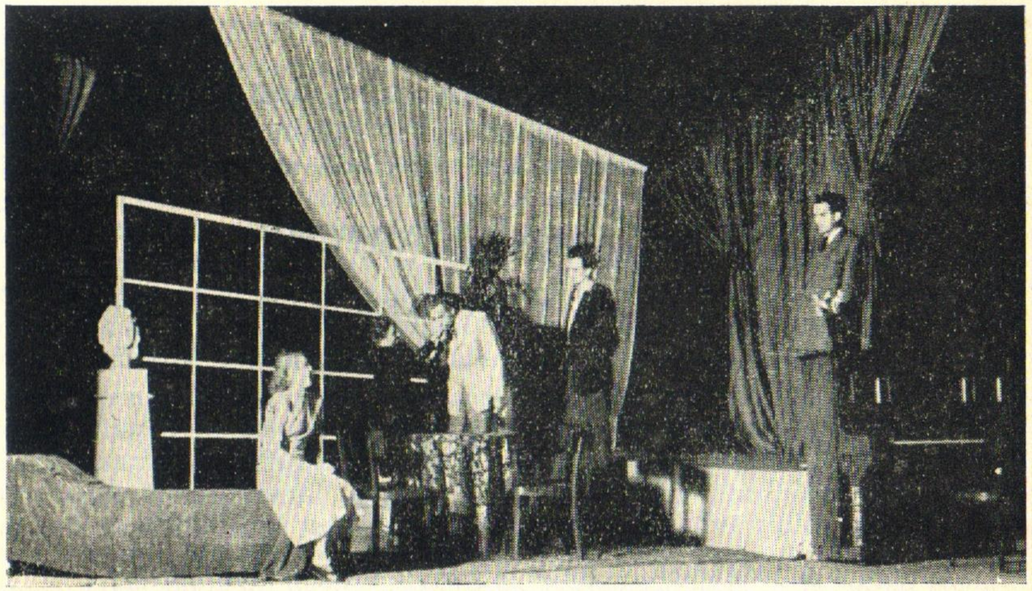
„Vina" ochotníků z Bělé pod Bezdězem.

Soutěžíme o účast na XVII. Jiráskově Hronovu: Hronov je náš cíl! — To bylo heslo, které nás hnalo vždy k nejvyššímu vypětí sil, heslo, které — provoláno na scéně těsně před vytažením opony — nám dodávalo odvahy bojovat a dokázat, že dnešní mládí, rozdychtěné touhou poznat život, omámené volností a svobodou, nenaplňuje jen hřiště, ale také koncertní síně a divadelní sály, že my — dnešní mladá generace — nežijeme jen fysicky, ale také duševně.

Nemíním vyvracet zaprášený a vypelichaný názor, že mládí neudělá nic nového, že takových kousků, jaké provádí, už svět viděl a sprovodil. Tlumočím jen snahu dokázat, že jsme se definitivně zřekli „zlaté mládeže", že jsme — mám-li užít dnešní terminologie — úderníky velké brigády mladých, hlásících se k Masarykovi a Benešovi.

Proč Hilbertovu „Vinu"?

„Vina" sama o sobě nám svou náplní, pravda, příliš nevyhovovala. Nenalezli jsme v ní dnes tak žádaný ba skoro nutný prvek „budovatel-

Divadelní jednota z Bělé pod Bezdězem. — Jaroslav Hilbert: „Vina". - 3 jednání. Celková scéna: **Mína** (J. Šulcová), **Mařáková** (M. Zárubová), **ing. Uhlíř** (M. Šanda), **Jiří** (Fr. Müller) a **Hošek** (Vl. Vaníček).

ský" či „sociální" či „pokrokový". — Ostatně, dnešní divák je jimi již téměř přesycen a — podle slov Masarykových — rád vidí, co láska zmůže, chce prožít rozpor zvyku s mohutným citem, změřit tíhu životního boje, posílit si hlavu i srdce. A právě ve „Vině" českého Ibsena, jak bývá Jaroslav Hilbert nazýván, jsme nalezli to, po čem Masaryk volal: lepší, pronikavější analysu lidového jednání, charaktery, které nejsou jen osobami, s kterými režisér něco dělá. Nalezli jsme v ní i rozkoš z pitvání plasticky vykreslených živých lidských typů, ve kterých nejsilnější a nejsvéráznější dramatik novodobé české tvorby zaostřil svou pozornost na svár rozpoutaných instinktů a duchových vznětů. Typů, které jsou jedinečnou silou zhmotněny v ono dramatické napětí, jaké vytváří jednající člověk.

Naše pojetí „Viny"?

„Vina" — jak jinak není možno — nutí k pojetí realistickému: vše věrně zobrazit tak, jak se to jeví duševnímu, zpytujícímu zraku režiséra, jak to postřehl a vidí. A herec to musí zobrazit jasně, určitě, logicky, spolehlivě, s živou a mocnou názorností. — Ovšem mírný a střízlivý racionalismus musí být.

A tento realismus jsem zesílil ještě škrty a úpravami a zvláště zasazením celého děje do dnešní doby. Tím se zajisté divákovi přibližuje a usnadňuje pochopení problémů, na které je „Vina" tak bohatá. Vždy jsem ovšem přísně šetřil — při vší snaze o přiblížení se skutečnosti — zásady, že v divadle jde o hru a ne o skutečnost, že jde o umění a ne o přírodu, že režijní naturalismus je nejhrubším divadelním omylem. Proto realistické podání „Viny" bělskými ochotníky je podmalováno i symbolismem a umírněno civilismem, takže nejde o čistý realismus, nýbrž — jak tomu v praksi nejčastěji bývá — o výslednici několika režijních směrů.

Divadlo „Svatoboj", Husovice

Ve středu dne 13. srpna 1947 o 20. hod. večerní
Ve čtvrtek dne 14. srpna 1947 o 20. hod. večerní

PETAR PETROVIČ:

Liják

Veselá hra ze vsi o 3 dějstvích. - Z jihoslov. J. Hudec.
Režie: Vilém Kotek. - Scéna: Al. Havelka.
Krojová výprava: Vojta Malý.

Osoby a obsazení:

Stojan Marič	Karel Sec
Stana, jeho žena	El. Kordasová
Marko Marič, jeho tchán . .	Fr. Suchánek
Jána, Markova žena	Heda Krčmová
Nikola Jurič	Vilém Kotek
Mára, jeho žena	M. Němečková
Pela, jeho tchyně	R. Šmardová
Cikánka	S. Kotková

Vilém Kotek, Husovice.

Proč s veselohrou „Liják" do soutěže?

Zvolil jsem „Liják" jako dobrou hru slovanského autora. Je nutno seznamovat se s literaturou a životem bratrských národů slovanských.

Není mnoho her tohoto druhu veselohry v dramatické literatuře, mimo klasické veselohry světových dramatiků. Zvláště ne v literatuře slovanské. S dokonale pasivním hrdinou v jeho neštěstí dosahuje málo jich takového účinu. Účin je ještě zesilován jižním prostředím a krásnou, zpěvnou mluvou chorvatského venkova, vyšperkovanou charakteristickými znaky lidové řeči. V překladu Hudcově je našemu diváku výborně zčeštěna s nesetřeným pelem původnosti.

Základní pojetí hry, hry čistě konversační, byť i měla rámec vesnice, tkví v příčině všeho, co se stane, co dalo také název hře, totiž... lijáku! Je to asi v tamějším slova smyslu skutečný liják neštěstí, opravdový

„Liják" od Petara Petroviče v provedení Divadla „Svatoboj", Husovice.
Růžena Šmardová a Máňa Němečková v rolích Pely a Máry.

příval shůry, pravá spoušť, dopadající na hlavu a bedra nevinného, poctivého hrdiny Stojana Mariče. Jen z takového lijáku, představovaného čtyřmi jazyky ženskými a dvěma mužskými, může vyjít hrdina promoklý, skoro zubožený a co navíc: ve svém neštěstí na nejvyšší míru směšný. Neboť — nakonec všichni víme: vždyť je to jen a jen voda — vodopád slov! A proto se můžeme smát, smát a smát, pokud našemu zdraví slouží. Proto tedy „Liják" skutečně i v pojetí musí zůstat lijákem, alespoň podle mého chápání.

K náležitému podání hry musíme přidat značnou dávku jižního temperamentu. A tak vidíme, že máme před sebou nemalý úkol režijní i reprodukční. Režijní potud, že se musíme zmocnit jižního prostředí a souhru ne nacvičit, ne zvládnout, nýbrž s dokonalou precisností jemného mechanika naprosto přesně zkloubit. Pokud dynamiky hry se týče, musíme mít téměř mistrnou ruku, abychom nezůstali nic dlužni autorově předloze a předvedli přímo dialogický koncert, jak to vidím a cítím ve své představě.

Produkčně pro představitele je nutno nejen zmocnit se svěřených charakterů, ale především překonat potíže nezvyklého slovosledu, pro nás téměř nepřijatelných citoslovců a názvuků tak, aby se staly v mluvě přirozenými a nezbytnými projevy a doplňky. A potom už je třeba jenom poctivé práce herecké a režisérské.

Já i soubor jsme se ujali vytčeného úkolu s opravdovou chutí a vůlí ukázat dobrou divadelní práci. A učinit zadost autoru i obecenstvu.

Největší dílo geniálního britského básníka

Williama Shakespeara:

Macbeth

vyjde koncem září v novém, skvělém přebásnění O. F. BABLEROVĚ, v knihovně VLNY, řízené PhDr Janem Šnobrem, s dřevorytem J. Jaška. - Cena asi 50 Kčs.

MACBETH je zkušebním kamenem pro ty, kdo chtějí vytvořit velké postavy i na ochotnické scéně! Nový překlad, stylově čistý, divadelně účinný a zvukově malebný je velikým přínosem české literatuře i českému divadlu. I tam, kde se nelze odvážit jeho inscenace, je třeba, aby kniha byla zařazena do knihovny ochotnického tělesa, aby se režisér i herci učili u největšího divadelníka všech dob.

MACBETH vyjde v omezeném počtu. Očekáváme již nyní Vaši objednávku, aby se na Vás dostalo. Jako obvykle bude kniha tištěna na dřevaprostém papíře, vkusně graficky vypravena a bude ozdobou soukromé i spolkové knihovny. Od října žádejte u kteréhokoli knihkupce nebo si zajistěte nyní v

Nakladatelství E. Beaufort,

národní správa,

Praha II., Jungmannova 15.

Telefon číslo 220-09.

Spolek divadelních ochotníků,
Hronov

V pátek dne 15. srpna 1947 o 20. hod. večerní

BRATŘÍ ČAPKOVÉ:

Ze života hmyzu

Fantastická komedie o 3 dějstvích s předehrou a dohrou. Režie: J. Vavřička. - Scéna: B. Španiel. - Technické provedení: J. Kopecký. - Tance: V. Vávrová. - Světla: M. Seidl. - Inspicie: R. Prouza. - Masky: M. Skaunic.

PŘEDEHRA:

Tulák	M. Labík
Pedant	J. Štelzig

I. akt: MOTÝLOVÉ:

Apatura Iris	L. Habrová
Apatura Clythia	P. Labíková
Felix	R. Kudrnáč
Viktor	M. Houštěk
Otakar	O. Macek

II. akt: KOŘISTNÍCI:

Kukla	D. Martincová
Chrobák	M. Benda
Chrobačka	V. Štelzigová
Jiný chrobák	J. Komínek
Lumek	Ing. J. Mach
Jeho larvička	V. Lelková
Cvrček	J. Šulc
Cvrčková	J. Kratochvílová
Parasit	Š. Kleprlík

Po druhém dějství přestávka.

III. akt: MRAVENCI:

První inženýr - diktátor	H. Hepnar
Druhý inženýr - náčelník generálního štábu	J. Hruška
Slepý mravenec	K. Jarka
Vynálezce	A. Šimek
Generální ubytovatel	Z. Vít*
Telegrafista	J. Prokop
Poslové	H. Khol*
	J. Lamka*
	B. Dvořáček
Novinář	J. Hnízdil
Dobroděj	J. Flousek
Žlutý vojevůdce	L. Vlček

Mravenci, dělníci, vojáci.

Epilog: ŽIVOT A SMRT:

Sbor Jepic:

K. Dusíková*	I. Švorčíková*
B. Raková*	I. Ptáčková*
V. Šimková*	I. Jirásková*
V. Vaňurová*	
První slimák	V. Rule*
Druhý slimák	V. Linka*

* S laskavým svolením řed. stát. reál. gymnasia v Náchodě.

Josef Vavřička:

Komedie lidského podobenství.

..... člověk chce něco víc než aby se jenom napás'
a vděčně, spokojeně žvýkal ten žvaneček štěstí!

Dnešní naše představení komedie bratří Čapků „Ze života hmyzu" je ve skutečnosti představením dvojnásobně oslavným a jubilejním. Je tomu letos právě 120 let, kdy Doubenus v „slavnostovém" zeleném kabátě úzkých rukávů, zardělý ve tváři jako rak, s očima na šňůru obrácenýma, usmívaje se, táhl „kardynu", táhl a nepolevil, až padolským půlpánům se objevilo první jeviště a první divadelní hra, co Padolí Padolím stálo.

Spolek div. ochotn. z Hronova.
Bří Čapkové: Ze života hmyzu.
Scéna I. jedn.: **Iris** (L. Habrová) — **Clythia** (P. Labíková).

Jaké úžasné a propastné změny hospodářské, politické a kulturní prodělalo tiché městečko i celý náš život! Jak je vše až do samotných základů změněno a otřeseno od doby, kdy Štěpánkovy „Berounské koláče"

rozesmály nabitou třídu padolské školy a kdy stará Kalinová ve smíchu pokřikovala na mladého Kalinu, který hrál lichváře: „I ty ostudo ostudná".

V této hře bratří Čapků jde o něco více než o idylické líčení starých zlatých časů z dob Berounských koláčů; jde o samotnou a pronikavou analysu a velkolepou satiru lidské společnosti, kde ve hmyzím podobenství je promítnut celý moderní život unaveného, znervosnělého a duševně líného poválečného člověka. Skrze hmyz a přes hmyz je souzen člověk a ve výjevech ze života motýlů, kořistníků, mravenců a jepic s dramaticky zvětšenou lidskou tváří je zpodobněno lidské sobectví, lakota, malichernost i hloupost lidská, aby zase v tuláku, v jediném to lidském tvoru v této hře, se autoři vyznali z celé své vášnivé touhy a víry v krásný a vzdělaný život, v jeho oslavu a chválu. Jak nepodlehnout pokušení a zaměnit všechno to hmyzí pachtění za skutečný život kolem nás. Záletní motýlové, srkající v květinovém baru své koktaily a povyšující žádost nad lásku a flirt nad touhu, mají tak konkretní rysy a podobu mnohého z nás. Jak snadno lze zaměnit chrobáka za měšťáka s buřinkou, uhlazeného a vražd ícího lumka či parasita, toho povaleče a nemorálního lidského příživníka, za typy tak běžné a známé.

Dívej se, člověče, říkají Ti autoři, na všechen ten upachtěný a uhemžený život a rozeznej dobře, co všechno je z Tebe a Tvého, jak každý žije a nese kus Tvého osudu a Tvého života.

A jak velkolepě zní parodie a odsouzení mechanického kultu života a prušáckého drillu s militaristickými a fašistickými plány různých diktátorů a diktátorků, zpodobněné ve třetím obraze. S jakou jasnozřivostí předvídá tato hra dobu přes to, že byla napsána již v roce 1920. A závěrečný obraz jepic, tančících svůj křehký, snový a smrtelný tanec, kterým velebí a chválí i svůj krátký život a z kterého na Vás zavane smutek a touha prchajícího života i nad smrtí zvítězivšího tuláka, zdůrazňující věčný koloběh života, v němž se střídá život i smrt a nutící Tě, byť to bylo spojeno i se sebetrýzní, probudit Tvé zatuchlé a zahluchlé svědomí a vyvolat v Tobě touhu po nejčistší vášni a touhu vzdělaného člověka po svobodě a spravedlnosti, bez nichž nemůže býti žádné poesie a tím méně života opravdu silného a celého.

Dívejte se proto s užitkem a porozuměním na hru bratří Čapků „Ze života hmyzu", která Vás nechce jen lechtat a bavit, ale která útočí a bojuje, bije na poplach, když se blíží záhuba, tluče na bubny, jsou-li v sázce hodnoty, které oni nejvýše a nad jiné povýšili.

Spolek divadelních ochotníků v Hronově společně s Místní osvětovou radou předvádějí Vám tuto hru na oslavu jednoho z této naší velké básnické dvojice, hronovského rodáka Josefa Čapka, k jehož jubileu přistupujeme se srdcem pokorným a obnaženou hlavou.

Spolek divadelních ochotníků „Tyl", Přerov

V sobotu dne 16. srpna 1947 o 15. hod. odpolední
V neděli dne 17. srpna 1947 o 15. hod. odpolední

PŘEDSTAVENÍ PRO MLÁDEŽ

MILOŠ LIŠKA:

Ševc a čert

Stará prostonárodní pohádka o šesti obrazech a dvou dílech.
Hudba: J. Seehák. - Písně: O. Přikryl a Miloš Liška.

Režie: M. Kasíková. - Výprava: Miloš Sum. - Hudba: z ochoty spoluúčinkuje orchestr Pěv.-hudeb. spolku „Přerub" za řízení B. Hellera. - Tance: M. Kasíková. - Jazykový a krojový poradce: Oldř. Jančíková. - Masky: J. Štympl. - Inspicienti: Jan Řezník a F. Přidal. - Korepetitor zpěvů a tanců: Antonín Hanzálek. - Kroje: firma A. Štenclová, Přerov.

OSOBY:

Floriánek, ševc . .	Jan Štympl
Matička, jeho žena	Marie Hanzalová
Apolenka	Věra Brožková, Hana Přidalová, Jana Knoflíčková
jejich děti	
Ondra	Karel Brožek, Eduard Genža, Alois Student
Čert	Arnošt Polydor
Tetka	Olga Domesová
Cyril, její syn . .	Jiří Toth, Arnošt Bařinka
Kristus Pán . . .	Fred Přidal
Svatý Petr . . .	Josef Zemánek
Andílek	Radek Štympl
Janek	Jan Řezník
I. chlapci (čert)	Miroslav Bartík
II. krev (čert)	Karel Bařinka
III. a mlíko (čert)	Lubomír Doupal
4 andílci	Miťa Březinová, Alena Jelínková, Marta Hanzálková, Eva Švehláková
2 čertíci	Petr Přidal, Jaroslav Zemánek
Děti	Zdenka Kozánková, Dušan Hanzal
. . . . .	Olga Hanzálková, Jarosl. Ječmínková
Děvčata	Jarmila Jordánková, Eva Kostíková
. . . . .	Iva Milevská, Nina Müllerová
. . . . .	Eva Štymplová, Dáša Valenčíková

Událo se na hanácké dědině. - Ranní píseň zpívá Jar. Jordánková, píseň při umírání Fred Přidal.

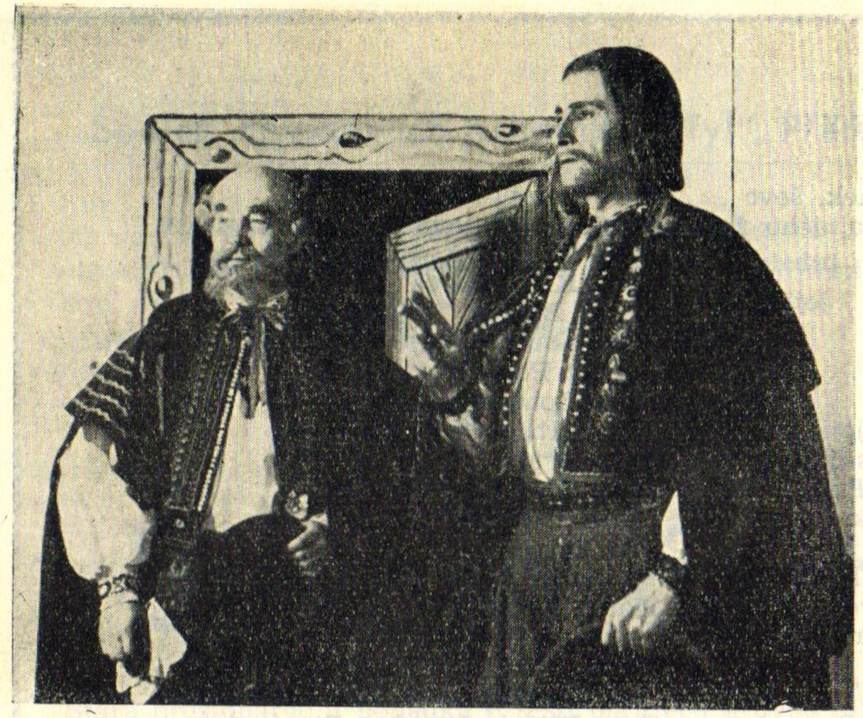
Maria Kasíková, Přerov:

K Liškovým „Ševci a čertu".

Hra Miloše Lišky „Ševc a čert" je divadelní úprava pohádky, kterou najdeme ve sbírce „České pohádky", jejichž autorem je básník naší milé „Kytice" — Karel Jaromír Erben. Podobně jako Božena Němcová, také K. J. Erben věnoval svou pozornost lidovým pohádkám, dával si je vypravovat a objektivně je zaznamenával. A podle lidových vzorů složil asi 3 desítky umělých pohádek, které přiblížil stylem duchu pohádek lidových. Jednou z nich je pohádka o ševci a čertu, která byla Erbenem sepsána a rodilým Hanákem Frant. Lepařem, profesorem na jičínském gymnasiu, převedena do hanáčtiny.

A této pohádky použil Miloš Liška ke zdramatisování, zachovávaje přesně její osnovu i věty a myšlenky v dialozích jednotlivých postav a osob. Hanácký kolorit nářeční rozhojnil Liška hanáckými písněmi a ovšem i hanáckým krojem. Autor tak vytvořil souladný celek, který chce každého naplnit pohodou, mírem a klidem a chce ho zanést do šťastných dob dětství, kdy jsme všichni s rozechvělým srdcem a dychtícíma očima naslouchali bájným příběhům z úst našich babiček, maminek i chův, nebo kdy sami, dovedše sbírat písmenko po písmenku, jsme se zahloubávali nad pohádkovými knihami.

Hanácký kmen, jenž tvoří jádro Moravy, náleží k nejzámožnějším a nejvzdělanějším venkovanům moravským. Obyčejně se myslívá, že Hanáci a hanáčtina je jediný celek, zatím co Haná je jazyková, povahová i krojová mosaika tak pestrá, jako mosaika slovácká. Vždyť v samém Přerově byly zajímavé typy. Na Šířavě těžkopádní, bigotní konservativci a na Dlážce zase kmen pikartů, docela jiný typ lidí temperamentu ne-

Spolek divadelních ochotníků „Tyl", Přerov:

Postavy: **Sv. Petr** (J. Zemánek) — **Kristus** (Fred Přidal).

pokojného, dychtivého, snaživého, pokrokového ducha jako by neměli na Šířavu ani čtvrt hodiny, ale celé dlouhé míle. Hanácká mluva je „šeroká", jak to Hanák o ní v písni zpívá:

Ta jediná pro Hanáka cheba nevěči, že se poznává z daleka po jeho řeči
všecko zhroba veslovoje, řeč od řeče rozděloje a nepotřebny pismena neveslovuje.

Hanácký kroj, krásný, bohatě vyšívaný rozlišoval se krajově. Muži nosili červené nebo žluté koženice (plondre), různé pláště a různé pokrývky hlavy. Ženské kroje byly rovněž různé: přišla-li nová žena do vesnice, hned poznaly místní hospodyně podle výšivek, vázání šátků, střihu fěrtušků, délky sukní, odkud nová selka pochází. A hanácké písně jsou pomalé, zpívané nápěvem pobožným, takže mnohdy připomínají poutní písně.

Svérázný život Hané uhasínal koncem druhé polovice minulého století. V několika desítkách let bude náležet minulosti; odejde s životy našich stařiček. A proto se snažme poznat minulost hanáckého kroje a dejme mu své srdce i svou lásku.

A proč jsem volila právě tuto prostou pohádku? Sleduji tím totéž, co autor — chci připravit divákovi pokojnou pohodu, klid, mír a zavést ho na chvíli od denních starostí do světa prosté pohádky — aspoň pro tu chvíli, kterou nám a našemu představení věnuje. Chci ho pobavit písní, slovem, lidovými zvyky našeho moravského kraje, chci, aby poznal mo-

Miloš Liška: „Ševc a čert".
Slovenská pohádka.

Postavy:

Čert (A. Polydor)
Čertík (Zemánek ml.)
Ševc (J. Štympl)

ravský lid, jeho bodrost, chytrost, starosti i radosti — chci, abychom si uměli vážit každý každého z nás — aby s jeviště promlouvalo prosté, krásné lidství a aby lidé odcházeli tak nějak vnitřně přesvědčeni, že každý kraj a kousek naší vlasti je prodchnut krásou a rázovitostí. Jsme lid, který stojí za přemýšlení a všude kolem nás, na každém cípku naší vlasti jsou nezhodnotitelné poklady právě v prostém lidovém vyjadřování, bydlení, v kráse mluvy, v hudbě a v písních i tancích.

Jako J. K. Tyl dovedl mluvit svými hrami s jeviště prostě, srozumitelně a krásně k našemu lidu, přála bych si, aby podle jeho vzoru tato naše prostá hanácká pohádka zanechala po sobě aspoň kousek pohody a vzpomínek právě svými myšlenkami a provedením. Ať jednoduchost promlouvá sama ústy pohádky, ze které všichni ještě i dnes si můžeme odnést hodně poznatků a i kus sebevýchovy.

Režii hry jsem volila tak, abych se přiblížila co nejvíce duchu Hané a jejího obyvatelstva — moje režijní pojetí hry ať řekne samo za sebe, v čem musilo být právě takové, jaké je, aby se Hanákům nic na jejich stylovosti neubralo a nezkreslilo.

Štefánikov dramatický krúžok
miestneho odboru Matice slovenskej, Bratislava

V sobotu dnia 16. augusta 1947 o 20. hod. več.
V neděli dnia 17. augusta 1947 o 20. hod. več.

MAXIM GORKIJ:

Vassa Železnovova

Psychologické dráma o troch jednaniach. - Réžia: Karol Skovaj. - Inšpicient: Jul'o Šťastný.

Osoby a obsadenie:

Vassa Železnovova	Koštialová-Oravcová
Sergej Petrovič-Železnov	K. Skovaj
Natália (ich dcéry)	E. Solníková
L'udmila (ich dcéry)	V. Kučerová
Prochor Borisič, Vassyn bratr . .	P. Juráš
Raisa, manželka Fedora, Vassynho syna	K. Ružičková
Anna, Vassyna dôverníčka, kl'účiarka	J. Ludviková
Líza (slúžky)	E. Brandeisová
Pól'a (slúžky)	M. Hanusková
Piaťorkin, sluha	J. Vigaš
Měl'níkov, sudca	M. Bugár
Gurij Krotkij, správca paroplavby	J. Koštial

Prečo „Vassa Železnovova" . . .

Výberu hry od Maxima Gorkého a jej zaradeniu do nášho repertoáru predchádzal celý rad vývojových skutočností, ktorých dovršením a akýmsi umeleckým zakončením jednej pracovnej epochy je práve „Vassa Železnovova".

Maxim Gorkij patril do úzkeho kruhu spolupracovníkov Stanislavského moskevského umeleckého akademického divadla (MCHAT) a bol to práve tento tvorca umeleckého realizmu, ktorý prvý inscenoval socialistické hry a bol to práve on, ktorý v súvislosti s inscenovaním „Meštiakov" vyslovil tézu o „neslučitelnosti tendencie (v úzkom slova smysle) a umenia". Jedno vždy vylučuje druhé. Ak má umelec a najmä divadelník, ktorého prejav je vzhl'adom k prijímateľovi čo najbezprostrednejší, prejaviť čo do hodnoty určitú autorom determinizujúcu tendenciu čo najhodnotnejšie a najfunkčnejšie, musí predovšetkým dramatickú skutočnosť zažiť psychologicky. A o toto šlo i nám!

Sme si dobre vedomí všetkých nadčasových hodnôt Gorkého hry, ktoré máme možnosť primerane zvýrazniť. Práve preto sme si zvolili túto hru s funkčnejšou a sústredenejšou rovinou psychologickou, ako dnes už príliš plochú a rozptylujúcu formu realistického divadla. Vedome sme sa vzdali množstva rekvizitných a scénických detailov a pokúsili sme sa skoncetrovať plnú dramatickú nosnosť každej situácie na herca a najmä na jeho dušu. Ak neutralizujeme, tak to robíme vedome a nie preto, aby sme otupili hrot Gorkého zamerania, ale najmä preto, aby sme za každou vetou, ktorá by v dnešnom usporiadaní spoločnosti zvádzala k frázovitosti, **hl'adali v prvom rade človeka na jednom i na druhom brehu riečišťa bezprostrednej živelnosti.** A tento človek nie je na javisku, nie je medzi kulisami a pod svetlom farebného reflektora, ale v každom z nás, bez pátosu, ale o to s ovel'a silnejším uvedomením si svojho životného zaradenia. A toto je práve osud Vassy Železnovovej. Železnovovcov nemusíme vybíjať z tohto sveta, vymierajú sami v bahne, ktoré ich prikrýva. Raisa prináša nové prúdy. Tá Raisa, ktorá jasne vidí do bahnišťa Železnovcov a ktorá si plne uvedomuje že musí prísť a príde smer a život nový. Aj ona patrí medzi bojujúcich o to a preto domáha sa v prvom rade svojho syna (ktorého má Vassa Železnovova), ako by hovorila: „Nezvíťazíme minulosťou, teda tymi čo boli, ani prítomnosťou, tymi čo sú, — sú ešte príliš slabí — naša je budúcnosť a preto mi dajte môjho syna!"

Zámerne neidealizujeme Gorkého. Nech hovorí k nám jasný socialistický duch nezatemnený politikárčením, ale vysoko stojací s hodnotou svojho čistého boja za človeka a l'udskú spoločnosť.

VŠEM OCHOTNICKÝM SPOLKŮM!
ZVUKOVÉ EFEKTY na deskách
přesně podle Vašeho přání.
Podrobné informace Vám rádi nezávazně podáme.
Napište nám na adresu
AR Studio
Praha II, Lucerna

Spolek divadelních ochotníků, Dašice

V pondělí dne 18. srpna 1947 o 20. hod. več.

STANISLAV PRZYBYSZEWSKI:

Pro štěstí

Drama o 3 dějstvích.

Režie: MUDr Karel Košťál - Výpravu navrhl † Ing. Dr Karel Lhota, provedl Bohumil Borovec - Inspicie: František Vondráček - Líčení: Josef Koubek - Napověda: Eva Kristlová

OSOBY:

Helena	Růžena Kindlová
Olga	Jiřina Toucová
Mlicki	Pavel Šimek
Zdžarski	Zdeněk Šafář

Po druhém jednání přestávka.

Mládeži nepřístupno.

DRAMATICKÁ DÍLA
Al. Jiráska, Al. a Vil. Mrštíků, V. Štecha, Gabr. Preissové
a všech ostatních významných českých dramatiků dodá obratem
Divadelní nakladatelství a knihkupectví
Praha II, Karlovo náměstí 30. Telefon čís. 280-07, 749-63
Otakar Růžička

MUDr Karel Košťál, Dašice:

Několik poznámek ke hře.

Postavy z Przybyszewského hry „Pro štěstí". (Spolek divadel. ochotn. z Dašic.)

Mlicki (Pavel Šimek) **Olga** (J. Toucová) **Zdžarski** (Z. Šafář)

Foto: **Vomáčka**, Pardubice.

V roce 1946 opustili jsme zásadu hráti výhradně hry českých autorů Více než 17 let jsme seznamovali svoje obecenstvo jen s českou dramatickou tvorbou; výjimku jsme udělali jen jednou sehráním Nušičovy veselohry „Paní ministrová". Hráli jsme české hry klasické (Tyl), autory starší (Šamberk, Stroupežnický, A. Horáková, Jirásek) i autory moderní (Horký, Krpata, Minářík, Síla, Snížek, Svoboda, Štolba, Werner).

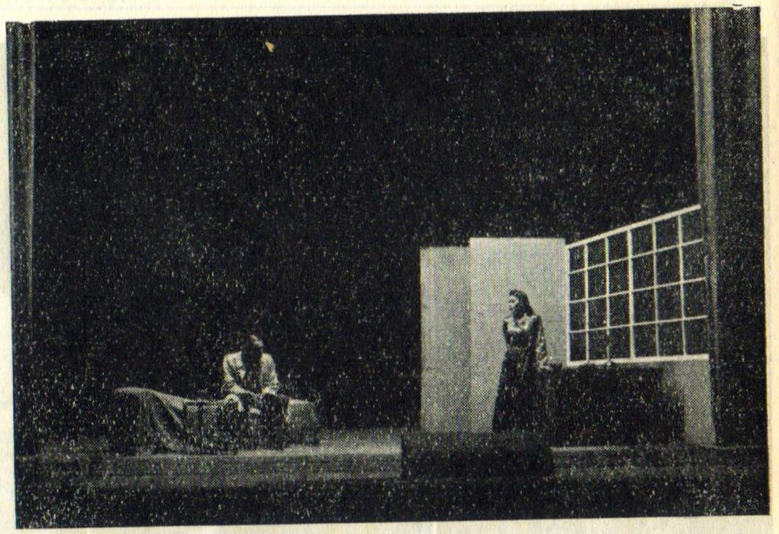
A máme-li seznamovat své obecenstvo s cizí dramat. tvorbou, nechť jsou to především díla slovanská. Vybral jsem proto polského dramatika St. Przybyszewského již také jako splátku za to, že propagoval českou literaturu v Polsku, zejména Otakara Březinu.

Tříaktová drama „Pro štěstí" je nejlepší jeho dramatickou prací a dnes po téměř padesáti letech stále jevištně účinné. Je to drama lásky, zasahující démonickou silou v lidský život, lásky, svádějící k hříchu a mstící se potom trestem, jímž jsou ničeni vinní s nevinnými. Hru bylo nutno po stránce překladové značně upravit, ježto jak původní překlad Ad. Černého, tak i A. Dvořáka jsou velmi zastaralé.

Hru jsme sehráli jako povinné představení v okrskové soutěži o vánocích 1946. Dosáhli jsme II. místa. Dalšího kola soutěže jsme se nemínili zúčastnit, ale na nátlak okrsku a MNV v Dašicích rozhodl výbor našeho spolku soutěžiti i ve II. kole, kde jsme se umístili na I. místě a postoupili tak do zemské soutěže.

Naším cílem nebyl Hronov. Byli jsme si plně vědomi toho, že vlastní naše práce musí být zaměřena k uměleckému povznesení a výchově obecenstva z Dašic a okolí. Bylo-li provedení této hry v povinné okrskové soutěži uznáno za způsobilé pro soutěž krajovou a v ní zase pro soutěž zemskou, vidíme v tom potvrzení, že práci pro své obecenstvo děláme

Spdo., Dašice v Č.
Stanislav
Przybyszewski:
„Pro štěstí"

Scéna z I. jedn.: **Zdžarski** (Z. Šafář) — **Helena** (R. Kindlová) — Foto: **Vomáčka,** Pardubice.

dobře. Zavazuje nás k tomu stará divadelní tradice dašického divadla, jež plní své poslání již 112 let. Dašice — malé venkovské město — do nedávna neznámé širší veřejnosti, staly se zásluhou SDO a jeho činovníků, zejména předs. Ant. Opočenského, a Ing. Dr Lhoty, tvůrce našich uměleckých výprav v posledních letech, známy mnohým kulturním pracovníkům. Žel, Ing. Dr Karel Lhota nás 1. května 1947 navždy opustil. Rozloučili jsme se s ním v krematoriu v Praze-Strašnicích dne 8. května 1947. Pociťujeme jeho ztrátu tím tíže, že to byl člověk vysoce vzdělaný a při tom neobyčejně skromný a ušlechtilý. Výprava dnešní hry je předposlední v řadě výprav, které nám navrhl.

Dnes je ovšem čirou náhodou, že sehrání hry pokládáno po podepsání kulturní dohody za manifestaci polsko-československé kulturní spolupráce. A jestliže i kritika v časopisu „Práce" podtrhuje, že jsme si vybrali hru uvážlivě, rádi toto uznání přijímáme.

Divadelní sdružení „Frant. Sokol-Tůma", Ostrava

V úterý dne 19. srpna 1947 o 20. hod. več.
Ve středu dne 20. srpna 1947 o 20. hod. več.

KAREL ČAPEK:

Věc Makropulos

Hra ve 4 jednáních.

Režie a scéna: B. Čurda-Lipovský - Světla: A. Toroň.

OSOBY:

Emilia Marty	Otilie Čelakovská-Čurdová
Albert Gregor	Ferdinand Švachula
Baron Jaroslav Prus	B. Čurda-Lipovský
Janek, jeho syn	Jan Sedlecký
Hauk-Šendorf	František Arleth
Dr. Kolenatý	Josef Bobr
Solicitátor Vítek	František Židlický
Kristina, jeho dcera	Jarmila Kašťáková
Komorná	Růžena Franková
Lékař	Augustin Hoffmann
Strojník	Antonín Frank
Poklízečka	Marie Kučerová

I. obraz v kanceláři dr. Kolenatého, II. obraz na jevišti v zákulisí, III. a IV. obraz v pokoji u Emilie Marty.

Hlavní přestávka po II. obraze.

B. Čurda-Lipovský, předs. Div. sdruž. „Fr. Sokol-Tůma" Ostrava:

Vyjádření režiséra ke hře „Věc Makropulos"

Div. sdružení „Frant. Sokol-Tůma", Ostrava. **Karel Čapek: „Věc Makropulos".**

Dr. Kolenatý
(Jos. Bobr)

Emilia Marty
(Otilie Čelakovská)

Režisér B. Čurda-Lipovský
v roli **barona Pruse**

Abychom uctili památku spisovatele Karla Čapka, vybral jsem z Čapkových her „Věc Makropolus". Jednak proto, že se mně hra osobně líbila pro svůj exotický námět a jednak proto, že jako socialistovi mně byl námět střetnutí se světa revolučního se světem aristokratického konservatismu velmi blízký. I dnes má tento námět naší veřejnosti mnoho co říci. Hru jsem vybral také proto, že náš soubor na provedení hry úplně stačil.

Po podrobném studiu hry rozdělil jsem jednající osoby do tří oddílů: revolucionáře života, aristokracii a bytost, stojící mimo náš svět, Emilii Marty, 300 let starého tvora, toužícího znovu po životě. Tyto tři světy jsem vyhranil a tím jsem také vyzvedl všechny partie, v nichž se hovoří o stáří a mládí, o životě a smrti. Podtrhl jsem kontrastně zápas mezi obvyklým názorem na život a mezi touhou žít věčně, při čemž jsem vložil do charakteru Emilie Martyové všechny klady i zápory života, což se hlavně projeví ve IV. obraze.

Problém elixíru života a věčného mládí, který ve středověku vzrušoval alchimisty a mocné tohoto světa a který prolíná celou Čapkovu hru až po katastrofu v posledním obraze, je na scéně znázorněn velikým bílým vzdušným závěsem, vznášejícím se vysoko nad hrajícími osobami. Je nad nimi, oni však netuší, že se nad jejich hlavami vznáší od otevření opony Nesmrtelnost. Čím více se blíží problém věčného života osobám děje, tím více se přibližuje k nim bílá záplava, ponořená v náladové světelné zabarvení.

Hauk-Šendorf
(Frant. Arleth)

Baron Gregor
(Ferd. Švachula)

A když hra dospívá k svému vyvrcholení a lidstvo se vrací opět k obvyklému životu, vyvstává mu v zeleném světle na závěsech naděje, že se zbavilo těžkého kouzla, které mohlo rozvrátit svět, a že začne žít znovu podle odkazu Věčné Přírody.

Poznání toho, že NESMRTELNOST nenáleží do rukou SMRTELNÍKU a že se není možno beztrestně vzpírat obvyklým zákonům, toť odkaz Čapkův lidstvu.

Pozor!

OCHOTNÍCI - ŽIVNOSTNÍCI!

Inserujte v „Českém lidovém divadle", jest to výhodné a podpoříte svůj časopis!

Informace: Insertní oddělení ČLD, Praha II, Spálená 11.
Telefon 352-91.

Spolek divadelních ochotníků „Tyl",
Železný Brod

Ve čtvrtek dne 21. srpna 1947 o 20. hod. več.
V sobotu dne 23. srpna 1947 o 15. hod. odpol.

FRANTIŠEK LANGER:

Velbloud uchem jehly

Veselohra o 3 dějstvích - Režie: JUDr Jaroslav Páv

Scéna: prof. Olda Žák - Masky: Rudolf Lokay.

OSOBY:

Peštová	Marie Svobodová
Pešta	Zdeněk Lokay
Zuzka, dcera Peštové	Běla Těhníková
Alan Vilím	Jiří Hlubuček
Joe Vilím, jeho otec	Antonín Hádek
Bezchyba, bankovní ředitel	Vlasta Hudský
Andrejs, komerční rada	Josef Bien
Dáma	Málka Hudská
Slečna	Milena Lubasová
Sluha	Ing. Vladimír Vihan
Kluk	Jaroslav Balatka

Dr. Jaroslav Páv, Železný Brod:

Do Hronova s Langrovou veselohrou „Velbloud uchem jehly".

Přicházíme po prvé do Hronova z malého městečka Českého ráje, známého ve světě uměleckým sklem. Jeho minulá divadelnická životnost byla připomenuta veřejnosti v roce 1940 také rozhlasovým vysíláním tak zvané Železnobrodské hry o umučení Páně, jak tu byla provozována ve druhé polovici osmnáctého století jako hodnotný výtvor náboženskolidového básnictví.

Jdeme do Jiráskova Hronova s vlasteneckou vřelostí českých divadelníků, jimž bylo divadlo vždy prostředkem buditelské a uvědomovací služby národu a vyjadřovalo ve štěstí i v hoři národní city, ba i nejvroucnější národní modlitbu Libušinu: „Můj drahý český národ neskoná, on hrůzy všecky šťastně překoná!"

Radostně si uvědomujeme, že tento vznešený duch českého divadelnictví byl vložen do vínku Národnímu divadlu a že my, českoslovenští ochotníci, jej nejvrcholněji projevujeme divadelními slavnostmi ve jménu a v kraji národního apoštola Aloise Jiráska, který v srdcích všech Čechů dobré vůle zasil a rozplamenil svatou, čistou a nadstranickou lásku k rodné zemi a k národu jako nejušlechtilejší povinnost i jako nejvyšší cíl.

V životě, jehož jest divadlo projevem, nejsou jen hrdinské a bohatýrské činy, jež dávají divadelníkům příležitost ke zvlášť viditelnému uplatnění, nýbrž po většině prosté jevy a příhody, jejichž všednost má divadlo učinit nenápadným zobrazením přiléhavě zajímavou a vyvoláním smavé pohody vzbudit v divákovi blahé chvíle bezstarostnosti. Tento úkol svěřen o XVII. Jiráskově Hronovu nám, Železnobrodským z Podkrkonoší s Langrovou veselohrou „Velbloud uchem jehly". A s tímto vědomím a pojetím se Ti, milý a milovaný Hronove, blížíme a oddáváme.

Divadelní závod
FERD. BINAR
Brno, Kobližná 2.

Divadelní a filmová líčidla
přípravky k líčení **MO-KU**
Marie Mottlová, Praha XVI, Smíchov
Vltavská 28. - Telefon 459 07

Divadelní spolek „Vojan“,
Mělník

V pátek dne 22. srpna 1947 o 20. hod. večerní
V neděli dne 24. srpna 1947 o 15. hod. odpolední

FRÁŇA ŠRÁMEK:

Měsíc nad řekou

Hra o třech jednáních. - Režie: Gall. - Scéna: ing. Zeman. - Hudební spolupráce: K. Lípa. - Osvětlovač: Kotovský

OSOBY:

Jan Hlubina	Špaček
Josef Roškot	Procházka
Villy Roškot	Ptáček
Paní Hlubinová	Svobodová
Slávka Hlubinová	Šircová
Růžena Pavlátová	Dr. Poláková
Pečárka	Tichý

Desky nahrány členy orchestru Národního divadla v Praze v Ar studiu, Praha II., Václavské nám.

Josef Gall, Mělník:

„Měsíc nad řekou“, hra o 3 jednáních, je vedle „Léta“ z nejlíbeznějších dramat Šrámkových; závoj vzpomínek na písecké mládí básníkovo obestírá ji zvláštním kouzlem. Cestu k trvalým jevištním úspěchům razila jí nepochybně citlivá režie Kvapilova a vyzrálé umění prvních interpretů a že Josef Wenig zasadil hru v roztomilý maloměstský interiér s klenutým stropem, starým nábytkem a velikým oknem, kterým bylo vidět do dalekého kraje i na řeku, rozmařile poházenou stříbrem měsíce.

Leč i myšlenková náplň a citový opar hry samé, její křehká stavba a kouzelná melodie Šrámkových vět dobývají si právem zaslouženého vítězství u všech diváků a posluchačů, kteří dovedou porozumět jemnému vanu opravdové poesie, plnému tónu ryzí lyričnosti, upřímnému rozvlnění citovému a v neposlední řadě i vířivé hře „kulatých a barevných slovíček“. Komedie řeší věčný protiklad mládí a stáří, konkretněji pověděno: zápas mezi odcházející mladostí a doléhajícím vystřízlivěním životního podzimu. Koná se sjezd bývalých abiturientů, kdysi mladých „fanfarónů“, nyní spoutaných otců rodin, „ochočených dravců“, „orlů, posazených do slepičích posad“ — a v elegickém sousedství těchto stárnoucích druhů ze studií prudce rozkvétá mámivý přelud lásky jejich dvou dětí. Hrozí to podrážděnou srážkou z neporozumění, ale nekončí to tragicky — zásluhou mladých. Slávka — toto líbezné a moudré stvoření, teple modelované milostnou rukou básnikovou, ukáže se pravou dcerou svého otce: jako on, bezděčnou vinou rodiny zkrotlý a zlomený, pochopil, že jeho mládí překročilo svůj zenit a že jeho síly mají své přirozené hranice, tak se i ona z milostného omámení probolí až k tichému úsměvu za nesplněným snem a ke střízlivé vyhlídce na praktický sňatek s mužem, který rovněž „už zlomil hůl nad pošetilostmi mládí“; dobrovolně se rozchází s Vilíkem, aby se na jeho mladá křídla nezavěsila svou láskou jako spoutávající, dolů strhující přítěž. Hle, statečná čestnost mládí, jež nechce sebe, ani druhého klamat o tom, že je ještě mládím „slyšícím vyzvánět všecky zvony světa“! Nikoli: pod těmi vzdušnými pokušeními lásky žíří už jen hrstka popela — rozčarování, desiluse... Ne nadarmo je Šrámek z generace Viktora Dyka!

Ještě slůvko o našich představitelích: Dbali jsme všichni, aby se v této hře — příběhu letního odpoledne a měsíčné noci — prostě, mile a lidsky mluvilo, aby se skutečně ve hře smítko nenašlo.

V hudbě Lípově vibruje lyrická nálada měsíční noci, šum plynoucí řeky a melancholický motiv lásky. Je to v plné shodě se základním charakterem hry: jejím ústředím není totiž dramatické sevření, nýbrž mocný citový vzruch, nejvlastnější výrazový prostředek všech lyriků z boží milosti.

Divadelní jednota „Jirásek", Nový Bydžov

V sobotu dne 23. srpna 1947 o 20. hod. večerní
V neděli dne 24. srpna 1947 o 20. hod. večerní
V pondělí dne 25. srpna 1947 o 20. hod. večerní

JAROSLAV MARIA:

Torquato Tasso

Tragedie o 4 jednáních. - Režie: Miroslav Horáček. - Scéna. Josef Salavec. - Inspice: František Semirád. - Světla řídí: Bohumil Měkota. - Staví: František Pšenička a Jan Vojtěch. Napověda: Helena Krupičková. - Líčí: Ladislav Řehák.

M. H.:

O „Torquatu Tassovi" řekli . . . .

Historický Torquato Tasso, poslední básník slavné doby italské renaissance, narodil se r. 1544 v Sorrentě. Jeho otec, sám básník, vstoupil do služeb knížete Salernského, s nímž sdílel později vyhnanství, uvalené na knížete císařem Karlem V. Bylo tudíž mládí básníkovo neutěšené, dokud se ho neujal vévoda z Urbina, jenž nadaného hocha dal vychovati zároveň se svým synem. Později Tasso věnoval se studiu práv, které opustil po

OSOBY:

Alfonso II., vévoda ferrarský . . .	Rudolf Šimanovský
Leonora, jeho sestra	Ludmila Kabelákova
Inquisitor	František Poláček
Torquato Tasso, dvořan a básník . .	Jaromír Matějovský
Battista Pigna, dvorní maršál a básník Alfonsův	Antonín Langr
Agostino Mosti, správce špitálu sv. Anny ve Ferraře	Karel Trojna
Klíčnice	Anna Horká
Manso, markýz v Neapoli	Zdeněk Smutný
Bianca, jeho dcera	Alena Hnyková
Alberto, tajemník Tassův	Josef Kastl
Bibi, jeho šašek	Jiří Kabelák
Grimani, profesor university	Miroslav Horáček
Kurýr papežského dvora	Jindřich Čížek
Lokaj Mansův	František Burda
Lékař	Jaroslav Kubíček
Frater kláštera sv. Onofria	Stanislav Koptík
Páže	Zdeňka Potůčková
1. dvorní dáma	Jarosl. Kabeláková
2. dvorní dáma	Růžena Kubíčková
3. dvorní dáma	Marie Kyselová
4. dvorní dáma	Anežka Řeháková
1. vévodův sluha	František Babický
2. vévodův sluha	Miloš Slabý

Hraje se v kastelu ferrarském, ve špitále sv. Anny tamtéž, v paláci Mansově v Neapoli a v klášteře sv. Onofria na Janikulu v Římě.

úspěchu první veliké skladby básnické R i n a l d o (1562), oddav se studiím filologickým v Sologni a Padově. Roku 1565 stal se dvorním kavalírem u kardinála Lodovica d' Este, bratra vévody Alfonsa II., sídlícího ve Ferraře. Zúčastnil se cesty kardinálovy do Francie, navrátil se po roce a přestoupil do služeb samého vévody. Ve Ferraře skončil po 12leté práci své veledílo O s v o b o z e n ý J e r u s a l é m (1575) a spěchal pak - proti přání vévodovu - do Říma, chtěje je předložiti k posouzení nejen literátům, nýbrž i inkvisici. Již od té doby totiž datují se Tassovy záchvaty pochybovačnosti a stihomanu, stále se stupňující.

Zdraví prospěšné změny vyhledával v přesídlení do Florencie, čemuž však vévoda nepřál. Básníka, klonícího se k melancholii a drážděného dvorními pletichami, v nichž vynikající úlohu hrál osobní tajemník vé-

Divadelní jednota „Jirásek“, Nový Bydžov.
Jar. Maria: Torquato Tasso.

Vlevo: **Torquato Tasso** (Jaromír Matějovský) III. jedn.

vodův, jednání vévodovo velmi bolelo. V návalu rozčilení tasil zbraň na dvořenína. Alfons obávaje se, aby básník zbraně nepoužil sám proti sobě, dal jej uvězniti. Tím začíná pověstný román Tassova utrpení. Domnívaje se, že jest bezdůvodně pronásledován a zneuznáván, v návalu zuřivosti urazil celou rodinu d' Este. Vévoda jej dal jako nebezpečného šílence zavříti v hospitalu sv. Anny, kde Tasso žil po dvě léta jako oběť stálých halucinací. Byv propuštěn, měnil stále místo pobytu, až povolán byl papežem Klimentem VII. do Říma, kdež vykázán mu k pobývání palác a ustanoveno, že má být jako básník slavně korunován. Nedočkav se však nejvyššího vyznamenání tohoto, vyproštěn byl smrtí z hrozných útrap svých roku 1595, krátce před svým korunováním.

(A. Tvrdek „Světová knihovna, sv. 961—3.)

Torquato Tasso je smělý zajímavý pokus, dramaticky pevně rozvržený a účinně provedený. První dojem z této tragedie, čtete-li ji nepřipraveně, vás až sráží. Čekáte líčení genia, a zatím Jaroslav Maria charakterisuje svého reka jako „odporného, rozeklaného, proti všemu se tyčícího, nejtrapnějšími lidskými slabostmi potřísněného člověka“. Jaroslav Maria

Leonora (Ludmila Kabeláková) - I. jedn.

Alfonso (Rudolf Šimanovský) - I. jedn.
Foto: **Dunka,** Nový Bydžov.

nebere ovšem Tassovi jeho genia, ale v jeho líčení Tassova tvůrčí mohutnost nemá vlivu zejména v jednom směru: na povahu básníkovu....

Jaroslav Maria netvořil svého Tassa jako Goethe v kypivé bohaté obraznosti, šel střízlivě do esténských archivů a tam se poučoval o Tassovi. V nich našel líčení Tassovy popudlivosti, patolízalství, bigotnosti, domýšlivosti, chvástavosti a umělecké zchátralosti. Ovšem, Jaroslav Maria sám tu podlehl ilusi: zapomněl, že i tyto esténské prameny mají pravdu jenom relativní. Líčí totiž Tassa jen tak, jak se jevil očím svých vrstevníků. Byl však Tasso opravdu takový, jak jest uložen v rakvi těchto zápisů?

Tasso nemůže za svého genia, byl mu dán jako dar shůry, jako dar něčeho mimo něj, sama. Tasso zůstal však při tom geniem svým nedotčen, je malicherný tam, kde jeho dílo je veliké, je patolízalem, kde jeho dílo je smělé....

Chápu a miluju rehabilitaci historických postav: určitý, daný lidský osud se zbaví všech detailů, znečisťujících jeho linii, typ se domyslí, dokreslí, kde kolísal, tam se upevní. Jaroslav Maria — originální jako vždy — však volil opačný postup. Tak tvořil své pojetí Tassa, vrcholící v scéně, kde Tasso vykřikuje, že ví, že „korunovace jeho papežem je

nedůstojnou fraškou", ale přece volá k Bohu, aby „dopřál mu, aby se dočkal slavnosti". Tasso vidí chatrnost pozlátka slávy, vidí nicotu všeho pochlebenství, ale přece touží po glorifikaci, neboť její „cetky jsou napojeny strašlivým jedem a vypařují závrať..." Struktura dramatu je pevná, scény jsou koncipovány směle, v dialogu je plno dramatické vervy a koncisnosti, z Tassa tryská magnetismus neodolatelného básnického slova a skutečnosti jiné, než je naše, mocnější a transponovanější.

(Z posudku Mariova „Torquata Tassa" od básníka Jiřího Karáska ze Lvovic.)

— — Odumírající tělo se v zoufalé bezradnosti obrací naposledy ke kříži. Rouhavá slova se střídají s dětskou důvěrou, aby všechnu odpovědnost přenesl na Boha: neboť tak jsi chtěl, aby žil a skonal Torquato Tasso, člověk ze Sorrenta! Ta poslední rouhavá modlitba se řine z úst umírajícího člověka ve chvatu, aby všechno ještě vyslovil, aby však také seznal marnost toho všeho. Neboť Tasso poznává, že je konec. V tom okamžiku mu už sedí smrt v týle, poznal ji, dělá tečku za svým životem. Je to veliká hrůza a ta ho doráží. Tasso si tím poznáním přivolal smrt o vteřinu dříve, než by přišla sama. Místo pomalého umírání, které by ho jinak čekalo, umírá bleskem. Nezabíjí ho jeho choroba, ale poslední horečné vzrušení, že je všemu konec. Poslední slovo opustí jeho rty, ruce se naposledy vzepnou k ztracenému Bohu — a již se celý rázem zhroutí v nepatrnou hromádku, jež se ani nepohne, protože je tak směšně nicotná proti duchu, který ji obýval. Člověk Tasso dotrpěl.

(Závěr z dopisu Julia Mitlöhnera.)

Torquato Tasso — básník, žijící na předělu dvou mohutných lidských kapitol v dějinách, ve kterém se srazily tyto dva myšlenkové proudy v mohutném kontrastu....

Tasso se ocitá v začarovaném kruhu, bloudí, potácí se mezi osudovou hranicí a není pro něho jiné cesty. Tento dualismus, který jím otřásá, tyto dva póly, kterými je přitahován a odpuzován, onen osudový kontrast, který jej podlamuje až do poslední chvíle — je naším režijním rozvrhem. Vede dramatem a dělí jej, předznamenává osoby, staví je do světla Tassovy rozpolcenosti. Problematika Tassova je jako ozvěnou opakována, rozrůstá se, a každý dramatický prvek se stává účastným v boji o člověka a básníka.

(Z režijního zápisníku.)

Otto Minářik:

Zemská soutěž ÚMDOČ 1947.

29. června 1947 bylo v Husovicích u Brna sehráno Divadlem „Svatobojem" poslední představení Zemské soutěže ÚMDOČ 1947 a tím tato soutěž ukončena.

Po Jubilejní soutěží — 60 let ÚMDOČ — je to další krok na cestě k vývoji soutěže, v níž jednou v budoucnu budou soutěžit všechny v ÚMDOČ organisované divadelní útvary. Znamená to, že každoročně se rozběhne soutěž nejméně 2500 divadelních útvarů, aby ve třech kolech — soutěže okrskové, krajské a konečně zemské — určila asi 40 nejlepších a stanovila jejich pořadí.

Zatím co v jednom roce bude probíhat soutěž v okrscích, aby určila z každého okrsku dva nejlepší divadelní soubory pro soutěž v kraji — poběží v kraji soutěž krajská mezi vítězi minulého roku a po ní soutěž zemská mezi vítězi soutěže krajské, aby určila pořadí nejlepších divadelních útvarů ÚMDOČ v běžném roce.

Letos probíhá v okrscích tato soutěž již po třetí a doufáme, že její průběh bude opět krokem vpřed a že v nejbližších letech se tato soutěž stane pravidelnou součástí činnosti každého v ÚMDOČ organisovaného divadelního útvaru.

Mimo určení nejlepších souborů má tato soutěž mnohem hlubší význam, neboť přímo působí na zvýšení úrovně každého soutěžícího souboru, umožňuje každému tomuto souboru poznání vlastní síly a vlastních schopností — krotí nevhodné sebevědomí a vzbouzí sebevědomí tam, kde chybí, t. j. vychovává soutěžící k správné autokritice, umožňuje poznání vlastních chyb, a to je vždy důležitý krok k zdárnému vývoji a k obecnému úspěchu.

Do zemské soutěže ÚMDOČ 1947 se kvalifikovaly z 12 krajů v Čechách 24 soubory, ze 4 krajů na Moravě 8 souborů a ze dvou krajů ve Slezsku 4 soubory, t. j. celkem 36 souborů. Z vážných důvodů se v Čechách vzdaly 3 soubory, na Moravě 2 soubory a ve Slezsku 1 soubor, takže v zemské soutěži ÚMDOČ 1947 soutěžilo 30 souborů. Mimo soutěž byly ještě shlédnuty 2 soubory, z nichž jeden po rozhodnutí krajské rady byl oprávněně uznán, aby se účastnil zemské soutěže.

Jura sestávala z prof. O. Minářika, hlavního posudkáře, který shlédl a posoudil všechna představení zemské soutěže mimo jednoho, s ním v Čechách posuzovali členové výkonného výboru ÚMDOČ: pokladník Šilhan a gen. pořadatel Lhota, místostarosta ing. V. Sommer-Rydvan a gen. taj. Buřil; na Moravě a ve Slezsku místostarosta zemské rady moravskoslezské Beneš. Všechna představení Zemské soutěže ÚMDOČ 1947 byla shlédnuta a řádně posouzena podle daných směrnic.

Zkušenosti letošní zemské soutěže ukazují, že jen stěží bylo možno všechna představení posoudit, neboť po uspořádání termínů vyžadovaly si některé soubory změny takového rázu, že se zdálo nemožné soutěž dokončiti. Nejlepším způsobem provádění zemských soutěží se ukázaly dílčí

Část organisační:

soutěže několika souborů v místech, v nichž je krásné divadlo se všemi ostatními podmínkami. Byly to letos dílčí soutěže v Písku, Pelhřimově, Pardubicích a v Železném Brodě, které všem účastníkům, pořadatelům i jejich návštěvníkům zůstanou jistě v dobré paměti. Byly to opravdu krásné dny ochotnické, podepřené obdivuhodně početnou návštěvou v divadlech za parných letních dní. Jak krásná a vděčně přijímaná propagace ochotnického divadelnictví!

Porovnáváme-li zemskou soutěž ÚMDOČ 1947 s Jubilejní soutěží 1946, zjistíme, že v letošní soutěži soutěžilo o 11 souborů více. Neznáme pevné číslo souborů, které v budoucnu přijdou do zemské soutěže, protože krajové rozdělení na Moravě není dosud pevné. Jakmile tomu tak bude, bude také určen počet souborů, který pro každý další rok bude stejný.

Posuzování všech divadelních představení bylo přísné, dokonalý průměrný výkon, t. j. výkon, jemuž po technické stránce se nedalo ničeho vytknouti, byl oceněn 45 body z 50 možných, dalších pět bodů bylo uděleno jen výkonu nadprůměrnému, po všech stránkách dokonalému, prolnutému uměleckým posvěcením. Plných 50 bodů ze 403 posuzovaných herců dosáhli tři herecké výkony: A. Čelakovská, členka Div. sdruž. „Fr. Sokola-Tůmy" v Ostravě za vytvoření Emilie Marty v Čapkově hře „Věc Makropulos", Dr. B. Rosenbaum, člen JDO „Rieger" v Pelhřimově za Dr. Galéna v Čapkově „Bílé nemoci" a J. Matějovský, člen Div. jedn. „Jirásek" v Novém Bydžově za Torquata Tassa ve stejnojmenné divadelní hře Jaroslava Marie.

V řadě let je to teprve 5 případů, kdy herci za své výkony dosáhli plného počtu bodů. Tím je také dána úroveň letošních představení. Nejvyšší počet bodů má letos Div. jedn. „Jirásek" v N. Bydžově počtem 93,5 ze 100 možných — nejvyšší počet bodů v loňské soutěži dosáhl litoměřický „Mácha" počtem 86,50 ze 100 možných, tudíž o 7 bodů méně než letos. Vyšší úrovně, než loni „Mácha", dosáhly Sp. „Tyl" z Rakovníka 91,35, „Fr. Sokol-Tůma" z Ostravy 90,17 a „Klicpera" z Jihlavy 87,45.

Vedle čísel z letošní zemské soutěže uvádíme čísla v závorce z loňské soutěže, aby bylo vidět, v čem se obě soutěže liší, kde se jeví pokrok a kde úpadek.

V soutěži zvítězili: v Čechách: Div. jedn. „Jirásek" v Novém Bydžově hrou J. Maria „Torquato Tasso", dosáhla 93,5 bodu ze 100 možných; na Moravě: Ochotn. sp. „Klicpera" v Jihlavě hrou K. Čapka: „RUR", na niž dosáhl 87,45 bodu ze 100 možných a ve Slezsku Div. sdruž. „F. Sokol-Tůma" v Ostravě hrou K. Čapka „Věc Makropulos", v níž dosáhlo 90,17 bodu ze 100 možných. Vedou Čechy, za nimi Slezsko a pak následuje Morava.

Pokud se týká všeobecného rozboru, dejme mluvit číslům:

Byly posuzovány 32 soubory se 403 herci, řízenými 32 režiséry a hry vypravili 32 výtvarníci.

Herci dosáhli celkem 15.816 bodů. Z toho činí:

1. mluva	4674,50	: 403 =	11,593 z 15 bodů	=	77,287%	(77,085%)
2. znalost role	3342,50	: 403 =	8,294 z 10 bodů	=	82,94%	(86,84%)
3. mimika	3117	: 403 =	7,740 z 10 bodů	=	77,4%	(79,998%)
4. masky	1606	: 403 =	3,985 z 5 bodů	=	79,7%	(81,255%)
5. pojetí	3076	: 403 =	7,633 z 10 bodů	=	76,33%	(77,732%)

Průměrný herec dosáhl 15.816 : 403 = 39,245 (loni 39,982) z 50 = 78,49% (loni 79,964%).

Pokles úrovně herecké proti roku loňskému je zdánlivý a vzniká tím, že v minulém roce soutěžilo pouze 20 vybranějších souborů proti letošním 32.

Neuvažujeme-li masku, kterou většinou vytváří maskér, pak jdou za sebou: znalost role, mimika, mluva a pojetí (loni týž pořad). To znamená, že herec stále ještě zůstává nejslabším v pojetí role, t. j. ve vlastním uměleckém tvoření. Nebudeme si zapírat, že tak jako v repertoiru vidíme hry, hrané na stálých scénách, tak také se na ochotnických jevištích setkáváme s pojetím, ze stálých scén okoukaným, a tím se vlastní pojetí ještě snižuje. Bojovali jsme často proti tomu. Známe velmi dobře schopnosti ochotníků, kteří nepotřebují reprodukovat, ale umějí sami vytvářet. Což jsme již zapomněli našich hereckých velikánů nedávné doby, kdy nebyly divadelní školy, konservatoře a vysoké školy divadelní, a přece byli herci, kteří přicházeli na veliké scény z malých ochotnických divadélek, z divadélek na sudech, osvětlených petrolejovými lampami. Mnohá ochotnická představení, která jsme shlédli v letošní zemské soutěži, snesou srovnání s divadly profesionálními a často je předčí zanícením, nadšením a láskou těch, kteří je vytvářejí. Zbývá znovu, tak jako loni, doporučiti našim hercům, aby se snažili samostatně tvořit, protože tu schopnosti jsou, je jenom třeba umět je účelně rozvinout. To je ovšem také práce ochotnického režiséra, aby znal své spolupracovníky a uměl jejich schopnosti náležitě využít. A když jsme u těch režisérů, podívejme se také na jejich účet mluvou číslic:

32 režisérů a výtvarníků dosáhlo celkem 1239,75 bodu z 1600 možných, t. j. 77,48% (loni 76,264%). Jak vidno, režiséři a výtvarníci se polepšili. Neváháme tvrdit, že jsou to zejména výtvarníci, kteří mají značný vliv na tomto stoupnutí úrovně, ostatně i čísla nám to projeví. Bylo dosaženo na

1. vhodnosti hry	257 bodů	z 320	možných,	průměrně	8,031,	t. j. 16,062%
2. obsazení hry	242,50	z 320	„	„	7,578,	t. j. 15,156%
3. scénování	255	z 320	„	„	7,969,	t. j. 15,938%
4. souhře	243,50	z 320	„	„	7,609,	t. j. 15,218%
5. sladění	241,75	z 320	„	„	7,553,	t. j. 15,106%
celkem	1.239,75	z 1.600	možných,	prům.	38,740,	t. j. 77,48 %

Z těchto číslic nejvíce potěšuje výběr hry. Znamená to, že soutěžící soubory vybíraly si pro soutěž hry vskutku hodnotné a hry, na které svými silami stačily. Režiséři by zvýšili úroveň svých představení, kdyby pro jednotlivé role volili odpovídající interprety, kdyby dbali pečlivější souhry a režírovaným hrám dali potřebný rytmus a tak dosáhli příslušného sladění. Loňské výsledky k porovnání podle pořadu za sebou 7,6 — 7,5 — 7,9 — 7,4 — 7,6. Je tudíž lepší výběr, stejné pojetí, stejné scénování, lepší souhra a nepatrně horší sladění.

Celkově můžeme říci, že zemská soutěž ÚMDOČ 1947 ukázala opět krůček k zdárnému vývoji úrovně lidového divadelnictví a bylo by si jen přáti, aby se tento vývoj nezastavil, ale stále pokračoval k jeho prospěchu.

Zdar dalším soutěžím ÚMDOČ!

Statut

putovní ceny Zemské rady osvětové (ZRO) v Praze pro nejlepší ochotnicko-divadelní soubor země České, který zvítězí na Jiráskově Hronovu.

(Schváleno divadelní komisí ZRO v Praze dne 4./7. 1946.)

K zdůvodnění divadelního referenta ZRO a k návrhu divadelní komise při ZRO v Praze zřídila Zemská rada osvětová pro Čechy jako ústřední orgán státní péče osvětové v zemi České při 60. jubileu Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého (ÚMDOČ) a XVI. Jiráskova Hronova

PUTOVNÍ CENU ZRO v Praze pro nejlepší ochotnicko-divadelní soubor země České, zvítězivší na Jiráskových Hronovech.

K tomuto rozhodnutí a opatření vedly ZRO v Praze tyto důvody:

1. Ocenění neúnavné, nezištné, obětavé a vysoce významné práce divadelních ochotníků pro kulturní rozvoj našeho českého národa,
2. ocenění zdařilé a mravně krásné práce ÚMDOČ v uplynulých 60 letech jejího trvání a záslužné činnosti,
3. zdůraznění společné pracovní základny cílů divadelního ochotnictva — ÚMDOČ a úkolů Zemské rady osvětové — ZRO v intencích státní péče osvětové a konečně
4. veřejné uznání ÚMDOČ a českému divadelnímu ochotnictvu, zápolícímu v nejvyšší ochotnicko-divadelní soutěži tradičních „Jiráskových Hronovů".

§ 1.

Putovní cena ZRO v Praze, dílo umělecko-průmyslové školy v Jablonci n. Nisou, zřizuje se roku 1946 pro XVI. Jiráskův Hronov.

§ 2.

Putovní cenou ZRO v Praze bude každoročně po dobu 10 let odměňován na důkaz veřejného uznání nejlepší ochotnicko-divadelní soubor země České v soutěži „Jiráskových Hronovů".

§ 3.

a) V juře ÚMDOČ bude ZRO v Praze při hodnocení výkonů divadelních souborů země České v Hronově zastupovat divadelní referent ZRO — zemský osvětový inspektor.
b) Pro hodnocení výkonů jednotlivých souborů na Jiráskových Hronovech jest platný a směrodatný soutěžní a bodovací řád ÚMDOČ.

§ 4.

Jméno vítězného ochotnicko-divadelního souboru bude pro věčnou paměť vryto do čestného štítku, umístěného na putovní ceně ZRO v Praze. Držitel putovní ceny ZRO je povinen měsíc před zahájením Jiráskova Hronova tuto cenu odevzdati neporušenou v kanceláři ÚMDOČ v Praze.

Je povinen případnou škodu hradit, po př. podle původní ceny pořídit cenu novou.

§ 5.

a) V desátém roce trvání putovní ceny ZRO v Praze, t. j. v roce 1955 získá vítězný soubor tuto trvale pro ÚMDOČ.
b) V roce 1956 založí ZRO v Praze novou putovní cenu.

§ 6.

a) Předávání putovní ceny ZRO v Praze vítěznému souboru buď v Hronově nebo při slavnostním ochotnicko-divadelním představení v Praze provede předseda ZRO (kulturní referent ZNV v Praze) nebo v jeho zastoupení divadelní referent ZRO, zemský osvětový inspektor.
b) Putovní cenou ZRO v Praze poctěný český ochotnicko-divadelní soubor stává se pak až do příští soutěže „Jiráskova Hronova" jejím držitelem.

§ 7.

Tento statut nabývá účinnosti soutěží „XVI. Jiráskova Hronova", t. j. rokem 1946.

V Praze dne 4. července 1946.

Zmocněnec MŠO, přednosta ZRO:

Jar. A. Vrátný v. r.

Předseda divadelní komise při ZRO v Praze:

Josef Hudeček v. r.

Divadelní referent ZRO, zemský osvětový inspektor:

Norbert Pitthard v. r.

Rozvrh hodin vzorné divadelní školy

II. stupně ÚMDOČ v Hronově 1947.

Den	běh	8–8·50	8·50–9·15	9·15–9·40	10–10·25	10·25–10·50	10·50–11·15	11·15–11·40	11·50–12·15	12·15–12·40	12·40–13·20	15–18
První Neděle 10. srpna			**Zápis posluchačů** (v Živnostenské škole 8·30–10 h.)		**Slavnostní za** (Dalibor: Smetana „Mo star. ÚMDOČ Jos. poslání ochot Dalibor: Smetana		**hájení školy** dlitba", sbor; Recitace; Hudeček: Ideové nictva ÚMDOČ; „Věno", sbor					
Druhý Pondělí 11. srpna	A	**Dějiny divadla** prof. K. Votava		**Fonetika** (teorie) prof. Dr Kl. Rektorisová			**Režie div. hry** prof. O. Minářík		**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan			**Líčení** prof. J. Huška Jan Štympl
	B	**Fonetika** (teorie) prof. Dr Kl. Rektorisová		**Dějiny divadla** prof. K. Votava			**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan		**Režie div. hry** starosta Jos. Hudeček			
Třetí	A	**Vznik a vývoj divadelního prostoru - Scénování** Ing. Al. Pilc					**Fonetika** (prakse) odb. uč. Pikart				**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan	**Líčení** dtto
	B	**Fonetika** (prakse) odb. uč. A. Pikart			**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan		**Vznik a vývoj divadelního prostoru - Scénování** Ing. Al. Pilc					
Čtvrtý	A	**S l o h y** Ing. arch. J. E. Koula					**Režie div. hry** prof. O. Minářík		**Dějiny divadla** prof. K. Votava			**Líčení** dtto
	B	**Dějiny divadla** prof. K. Votava			**Režie div. hry** star. Jos. Hudeček		**S l o h y** Ing. arch. J. E. Koula					
Pátý	A	**Vznik a vývoj kostymu** odb. uč. R. Soukupová			**Režie div. hry** prof. O. Minářík		**Divadlo mládeže** pí Anděla Bočková					**Líčení** dtto
	B	**Divadlo mládeže** pí Anděla Bočková			**Režie div. hry** star. Jos. Hudeček		**Vznik a vývoj kostymu** odb. uč. R. Soukupová					
Šestý	A	**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan		**Divadlo mládeže** pí Anděla Bočková			**Vznik a vývoj divadelního prostoru - Scénování** Ing. Al. Pilc					**Líčení** dtto
	B	**Vznik a vývoj divadelního prostoru - Scénování** Ing. Al. Pilc					**Divadlo mládeže** pí Anděla Bočková		**Dramaturgie** Ing. Sommer-Rydvan			
Sedmý	A	**Zařízení jeviště** star. Jos. Hudeček			**Režie div. hry** prof. O. Minářík		**Poslání ochotn. režiséra** prof. O Minářík		**Zakončení** star. J. Hudeček			
	B				**Režie div. hry** star. Jos. Hudeček							

Kurs praktického posudkářství (prof. O. Minářík) podle dohody (počet nejv. 20 posl.)

Studium aktovky (prof. O. Minářík) podle dohody (počet nejvýše 30 posluchačů.)

Poznámka: Upozorňujeme, že do pořadu školy podle dohody s MNV je zařazen pracovní den.

Řád o propůjčování putovní ceny ÚMDOČ.

1. Jméno:

   Název ceny jest: **Putovní cena celostátní divadelní soutěže ÚMDOČ.**

2. Účel:

   Účelem této putovní ceny jest vyznamenati každoročně členský spolek ÚMDOČ, který nejlepším výkonem při celostátní soutěži se umístil jako prvý mezi soutěžícími spolky.

3. Vlastnictví:

   Putovní cena jest a zůstává výhradným vlastnictvím Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého.

4. Propůjčování:

   a) O propůjčování putovní ceny rozhoduje jedině a s konečnou platností ÚMDOČ podle posudku komise, která byla určena k posuzování představení soutěžících spolků. Žádný ze spolků nemá právního nároku na udělení ceny.

   b) Po ukončení celostátní soutěže a ohlášení jejího výsledku vepíše se jméno vítězného spolku nákladem ÚMDOČ na desku putovní ceny.

   c) Vítěznému spolku svěřena bude putovní cena vždy na dobu jednoho roku do opatrování.

   d) Každý spolek, jemuž bude putovní cena propůjčena, obdrží zároveň pamětní diplom.

5. Podmínky propůjčení:

   Každý spolek, jemuž bude cena svěřena, se zavazuje, že:

   a) putovní cenu bude po celou dobu, kterou mu bude svěřena, řádně opatrovat a ručí za škody, které by byly jakkoliv a kýmkoliv způsobeny;

   b) putovní cenu kdykoliv na požádání ÚMDOČ vydá, pokud by ji ÚMDOČ potřebovala;

   c) vlastním nákladem a bez zvláštního vyzvání vrátí na potvrzení putovní cenu nejpozději do čtyř týdnů před zahájením nové soutěže ÚMDOČ do jejích úředních místností.

6. Nedodržením těchto podmínek pozbývá dočasný držitel nároku na propůjčenou putovní cenu. Pokud by byla v jeho rukou, jest povinen ji ihned vlastním nákladem ÚMDOČ odevzdati.

7. Výklad ustanovení tohoto řádu náleží výhradně ÚMDOČ.

Ústředí domu lidové tvořivosti
KNIHOVNA
Praha 1, Sněmovní 7

JEVIŠTĚ

za nejlevnější ceny nově zařídí,

staré obnoví

horizonty, stojkové dekorace

i celé výpravy se zárukou dodá

býv. divadelní mistr a šéf

výpravy pražských divadel

JOS. POKORNÝ

PRAHA II., TROJANOVA UL. 12.

TELEFON ČÍS. 440-83

Jediná firma toho druhu v Čechách!

15018
Knihovna NIPOS

Divadelní dekorace, reflektory, žárovky, tlumiče světla, jakož i látkové opony

Vám dodá

Pepa Máca,

výroba jevištního zařízení

Újezd u Sokolnic, Morava

Kostymy pro divadla,

pro dětské hry a besídky,

národní kroje

pro slavnosti atd. Vám dodá

DIVADELNÍ ZÁVOD

VÁCLAV TŘEŠŇÁK, PARDUBICE

Masarykova třída 229. • Telefon číslo 3399.

150
Knihovna N